

bibban

Bokbussarna i Svenskfinland

SID 16

Bibban – 20 välfyllda år

SID 21

Julia Wickholm: Bibliotekspedagog och författare – en perfekt kombination

SID 24

Innehåll 3/2023

Nu finns det shared reading-läsledare även i Finland..... 4

“Litteratur på lätt språk ska vara minst lika bra som annan litteratur” 6

Första gången på IFLA WLIC..... 9

AI och högskolebibliotekens verksamhet..... 11

Kolumnen: Med blicken vänd mot Danmark..... 14

Bokbussarna i Svenskfinland 16

Bibban – 20 välfyllda år 21

Julia Wickholm: Bibliotekspedagog och författare – en perfekt kombination 24

Historisk tillbakablick: FSBF de tio senaste åren 26

Bokrecensioner 30

Notiser 32

Medlemmen: Vilgot Strömsholm 33

Nykomlingen: Ulrika Staffans 34

Notiser 35

BIBBAN – 20 VÄLFYLLDA ÅR

21-23

I år firar vi att Bibban givits ut i 20 år. På s. 21-23 har redaktionsrådsmedlem Gun Vestman sammanställt en kort historik över Bibbans första 20 år, inklusive intervjuer med tidigare chefredaktörer och vår layoutare.

6 JOLIN SLOTTE OM LITTERATUR PÅ LÄTT SPRÅK

NYKOMLINGEN: ULRIKA STAFFANS

34

SHARED READING-KURSEN INTENSIV OCH GIVANDE

4

FSBF PÅ IFLA WLIC-KONGRESSEN

9

MED BLICKEN VÄND MOT DANMARK

14

BOKBUSSARNA I SVENSKFINLAND

16-20

Ett aktivt år

ETT INTENSIVT och aktivt föreningsår går mot sitt slut. I år firade Finlands svenska biblioteks-förening sitt 85-årsjubileum, vilket har syns under året också här i *Bibban* i form av en jubileumslogo och artiklar med nedslag i föreningens historia. I det här numret får du läsa om en del vad vår aktiva förening har sysslat med under de senaste 10 åren.

Efter det gångna året kan man konstatera att vår förening lever och mår bra. Biblioteksdagarna i maj var en succé. I höst ordnade vi tillsammans med Erte en väldigt uppskattad kurs i shared reading och högskolenätverket ordnade en populär webbträff med temat AI. Vi har under hösten också vidareutvecklat webbplatsen Biblioteksutbildning.fi.

I augusti hade jag själv förmånen att tillsammans med vår verksamhetskoordinator **Michelle Mattfolk** få representera föreningen på IFLA-konferensen i Rotterdam. Konferensen var intensiv och vi kom tillbaka många upplevelser, kunskaper, biblioteksbesök, idéer, diskussioner och kontakter rikare. Värdefullt var bland annat att träffa representanter för de andra nordiska biblioteks-föreningarna. Spännande var också att delta i paneldebatten på det nordiska mötet. Konferensen erbjöd också på en del dramatik kring det kontroversiella beslutet att ordna WLIC 2024 i Dubai. Senare under hösten kom beskedet att Förenade arabemiraternas biblioteks-förening beslutat att Dubai inte kommer att stå värd för konferensen. Det innebär att ingen IFLA WLIC-konferens ordnas år 2024.

I år jubilerar inte bara föreningen, utan också vår medlems-tidning *Bibban*. Det har gått 20 år sedan det första numret av *Bibban* utgavs år 2003. Före det hette medlemstidningen *Info-bladet* och var mindre till sin omfattning. *Bibbans* jubileum firar vi med detta ovanligt tjocka nummer av vår tidning och en artikel om *Bibban* genom åren. Det här är också det sista numret under ledning av vår nuvarande chefredaktör **Sandra Herrmans**. Ett stort tack till Sandra för ett fint samarbete! Från och med nästa nummer kommer uppdraget som chefredaktör att axlas av **Monica Sandström**.

Redan nu planerar vi intensivt verksamheten för nästa år, inte minst biblioteksdagarna i Mariehamn 15-17.5.2024, där vi hoppas få träffa många av våra medlemmar. Under våren kommer vi också att ordna en studiecirkel kring nätkursen *Elements of AI* och vi räknar med att äntligen få till stånd en medlemsresa till Göteborgs bokmässan i september. Resan har funnits i våra planer i många år nu, men av olika skäl har den inte kunnat förverkligas tidigare. Nu har vi alldeles nyss fått det glädjande beskedet från Svenska kulturfonden att fonden finansierar och deltar i att arrangera en medlemsresa till bokmässan. Så vi har mycket att se fram emot även nästa år, men innan dess tar vi i styrelsen ändå ett välbehövligt jullov. Jag önskar alla läsare en riktigt god jul och ett gott nytt år 2024!

Anna-Maria Malm
FSBF:s ordförande

Bibban

är Finlands svenska biblioteks-förenings medlemstidning, som utkommer tre gånger om året. En webbversion av tidningen publiceras på www.fsbf.fi där också tidigare nummer finns att läsa. Kontaktuppgifter till styrelsemedlemmarna finns på sidan 31.

ISSN (tryckta upplagan): 1459-5044
ISSN (webbversionen): 1459-5052

UTGIVARE

Finlands svenska biblioteks-förening r.f.

Ansvarig utgivare

Anna-Maria Malm (ordf.)
fsbf@fsbf.fi

Chefredaktör

Sandra Herrmans
bibban@fsbf.fi

REDAKTIONS-RÅD

Gun Vestman, Margareta Danielsson,
Anna-Maria Malm, Monica Sandström,
Lisa Ahlvik, Janne Nyström, Michelle Mattfolk

Layout Heidi Jylhä, Solid Media

Tryckeri Forsberg, Jakobstad

ANNONSER

Vill du annonsera i *Bibban*?
Hör i så fall av dig till fsbf@fsbf.fi.

Annonspriser:

Helsida (bakpärm) 350 €

Helsida (inlaga) 300 €

Halvsida 200 €, fjärdedelssida 150 €

MATERIAL

Material som skall publiceras i tidningen levereras enklast per e-post till fsbf@fsbf.fi. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera text och bilder före publikation och ansvarar ej för returnering av inskickat material.

Medlemsavgift

Medlemsavgift 25 € för samtliga fr.o.m. 2024.

Prenumerationsavgift

Inom Finland 35 €
Utomlands 45 €

Adressändringar och medlemsärenden

Adressändringar och andra medlemsärenden kan meddelas per e-post till fsbf@fsbf.fi

Webbplats www.fsbf.fi

Pärmbild: Julia Wickholm.
Foto: Sandra Herrmans

Nu finns det *shared reading-* läsledare även i Finland

Pirrigt, intensivt men alldeles underbart. Den beskrivningen känner nog många kursdeltagare igen från höstens shared reading-läsledarutbildningar på Lippulaivabiblioteket i Esbo.

UNDER TRE DAGAR varde-
ra utbildades två grupper
av läsledare enligt shared
reading-metoden som har
sitt ursprung i Liverpool, England.

– Det känns otroligt häftigt att få
sprida metoden till fler länder, säger
Henrik Wig som har flugits in från
Sverige för att för första gången nå-
gonsin utbilda finländare i metoden.

Intresset för att gå kurserna var
stort och deltagarna kommer från
olika håll i landet. Att lära känna var-
andra går snabbt när man sätter igång
med att läsa tillsammans och gemen-
samt diskutera det lästa.

Förutom certifikatet efter avslutad
kurs får deltagarna under de komman-

de dagarna också erfara vad shared
reading kan göra för den personliga
utvecklingen.

Henrik Wig har i sin blogg *basilis-
ken.se/blogg* listat några av kommentarerna som framkom i utvärderingen
efter avslutad kurs:

*”En enorm möjlighet har öppnat
sig! Det finns inte så många metoder
att jobba med litteratur och vuxna.
SR verkar väldigt fruktbart.”*

*”Helt otroligt bra utbildning! Så
fint och tydligt upplägg. Det känns
som en resa från att inte ha vetat
någonting till att ha fått upp ögonen.”*

*”Jag har vuxit som människa och
samtidigt lärt mig något nytt!”*

”Utbildningen har betytt jätte-

*mycket för mig. Den har gett mig ett
perspektivskifte. Går inte att jämföra
med något annat jag gjort.”*

Inkluderande metod

Wigs egen resa med shared reading
startade 2018 när han jobbade med
klassiska bokcirklar på Tidaholms bib-
liotek i Sverige. I shared reading-me-
toden fann han ett sätt att sprida litte-
raturens kraft även bland icke-läsare.

– Shared reading funkar på alla,
hävdar han.

Redan under det första året med
shared reading höll han över 120 träf-
far med allt från bebisar till seniorer,
personer på olika typer av boenden,
inom kriminalvården, på skolor, på

Shared reading är ett sätt att läsa tillsammans i grupp för att därefter utbyta tankar och reflektioner kring det lästa.

bibliotek och för alla möjliga slags personalgrupper.

Via organisationen *The Reader* i Liverpool har han erhållit rätten att utbilda andra till läsledare.

Öppna frågor

I korthet går metoden ut på att läsledaren eller en annan frivillig i gruppen läser en text högt medan övriga deltagare följer med i texten. Vid lämpligt ställe stannar man upp, låter texten sjunka in och kommer med reflektioner. Läsledarens roll är att ställa öppna frågor för att uppmuntra till diskussion samt bekräfta och bereda plats för deltagarna att utveckla sina tankar.

En grundtanke med *shared reading* är att deltagarna genom att läsa tillsammans kan växa och bli starkare, få nya perspektiv och bli bättre rustade inför livet. Erfarenhetsstudier visar att många deltagare upplever att de blir bättre både på att lyssna och förstå andras erfarenheter samtidigt som de upptäcker och utvecklar nya sidor hos sig själva.

Wig betonar att en läsledare måste vara lyhörd och ödmjuk inför allas åsikter och reflektioner.

– Det är deltagarnas egna upplevelser av läsningen som är det viktiga.

Henrik Wig fungerade som utbildare under kurserna i Esbo i september.

Fem grundpelare i *shared reading*

1. Var vänlig – alla är välkomna
2. Var engagerad i det du läser
3. Keep it real – personliga tankar, erfarenheter och reflektioner
4. Behåll textfokus
5. Var djärv

Det började på Läsfesten

Totalt deltog 17 personer utbildningen som hölls i Esbo i september. Fröet till att ta utbildningen till Finland såddes under Ertes läsfest i Tammerfors hösten 2022. Då höll Anna Lindblad som är socialbibliotekarie i östra Göteborg en workshop om *shared reading*.

Lena Sågfors på Erte har senare beskrivit ögonblicket efter Lindblads workshop som "helt otroligt".

– Jag har aldrig varit med om något liknande. Deltagarna var alldeles lyriska när de kom ut, de gick raka vägen fram till mig och bokstavligen bad om att få utbildning i detta. Tydligare än så blir det inte, säger hon.

Tillsammans med Finlands svenska biblioteks förening började man spåna efter finansierare, och det blev napp hos Svenska kulturfonden. Planeringen tog fart och våren 2023 stod det klart att Erte och FSBF står värdar för två *shared reading*-läsleddarutbildningar på hösten med Henrik Wig som kursledare.

Nätverk av läsledare

De utbildade läsledarna har startat ett nätverk med regelbundna Teams-träffar samt en sluten Facebook-grupp där man får dela erfarenheter och tips med varandra.

En av dem som har kommit igång med att leda *shared reading* är **Mia Karvonen** från Helsingfors. Redan innan utbildningen ledde hon en *Balans och lyrik*-grupp för seniorer. Tack vare utbildningen kunde hon ta lyrikdelen till en ny nivå och sätta ännu större fokus på textdiskussionen. Hon använder främst dikter.

– Det har fungerat jättebra och några har kommit fram och sagt att de fortfarande läser dikterna hemma och att nya saker kommer fram, berättar hon.

Gruppen har träffats på Ode i Helsingfors, men i slutet av november flyttade Karvonen till Enare.

– Nu ska jag prova *shared reading* på finska. Jag tänker mig samma upplägg; först balansövningar och sedan diktläsning. Det blir en utmaning att hitta finska dikter som fungerar bra.

Lisa Ahlvik

Kursen upplevdes som intensiv men oerhört givande. Foton: Lisa Ahlvik

“Litteratur på lätt språk ska vara minst lika bra som annan litteratur”

Det råder brist på böcker skrivna på lätt språk i Finland, men LL-Centers projekt försöker råda bot på det med både manustävling och utgivning.

OKTOBER STOD antologin *Bultande hjärtan* klar – det färskaste finlandssvenska verket på lättläst svenska, där elva författare har bidragit med noveller och dikter på temat kärlek.

Antologin har skapats inom ramar för projektet *Ny finlandssvensk lättläst litteratur* vid LL-Center. Den entusiastiska projektkoordinatorn **Jolin Slotte** är stolt över det nyskrivna verket.

– Det har varit otroligt roligt, och jag är stolt över samtliga texter, säger Slotte.

– Jag är jätteglad över att vi kunnat jobba med professionella författare när vi arbetat med antologin, och nästan alla som bidrog med texter sa att de vill skriva mer på lätt språk.

Ny finlandssvensk lättläst litteratur vill öka kunskapen om lättläst litteratur och strävar efter att öka medvetenheten inom hela bokbranschens ekosystem, bestående av författare, redaktörer, förlag, bokmarknaden, bibliotek, skolor och läsare.

Jolin Slotte anställdes som projektkoordinator i maj 2022 och redan hösten 2022 kom man i gång med arbetet med antologin. Då inleddes skolning av de författare och redaktörer som varit med och skapat boken.

– Under ett samtal på bokmässan i Helsingfors konstaterade **Henrika Andersson** (en av författarna som medverkar i antologin reds. anm.) att det är svårt att skriva lättläst, och för att det ska bli bra måste man jobba med bra redaktörer.

Kunskapsluckor och manustävlingen *Skriv för mig!*

När Jolin Slotte har talat med de finlandssvenska förlagen har hon kunnat konstatera att det finns en kunskapslucka när det kommer till lättläst litteratur. Förlagen saknar kunskap om att jobba med sådana texter, och man har kanske inte kännedom om marknaden. Men det finns ytterligare en tredje faktor som gör att den finlandssvenska lättlästa litteraturen lider – det finns inte tillräckligt många författare som skriver på lätt språk.

Därför gläder sig Slotte över den respons hon fått av författarna, och deras positiva inställning till att skriva på lättläst språk. De som bidragit till antologin vill nämligen skriva mer lättläst. Det bådär gott för projektets nästa kapitel: manustävlingen *Skriv för mig!*

Just nu pågår en manustävling och LL-Center har utsett två skilda juryer som ska välja ut två manus skrivna

på lättläst svenska. Vinnarbidragen kommer att ges ut på förlaget Schildts & Söderströms.

– Den ena boken ska vara en ungdomsroman och den andra en roman som riktar sig till vuxna, och vi hoppas förstås på att få in många manus.

Slotte kommer själv att hålla en kurs i att skriva lättläst skönlitteratur. Den är öppen för alla som vill lära sig mer om att skriva lättläst.

Vad ska man tänka på när man skriver lättläst?

– Man ska inte ha för många karakterer. Finns det många är det bra att ha en lista på dem. Den röda tråden ska också alltid vara tydlig, men berättelsen ska samtidigt inte vara barnslig.

– I grund och botten handlar det

”

I grund och botten handlar det om: Är det en bra berättelse? Om den inte funkar skriven på vanligt språk, funkar den inte heller på lättläst språk.

Projektkoordinatorn Jolin Slotte visar stolt upp den färska antologin. Foto: Sofia Jernström

om: Är det en bra berättelse? Om den inte funkar skriven på vanligt språk, funkar den inte heller på lättläst språk.

En egen genre

Jolin Slottes bestämda åsikt är att lättläst litteratur kan vara och ska vara minst lika bra som all annan litteratur.

– Vissa tycker att man inte kan kalla lättläst litteratur för en egen genre, men jag gör det. Fokuset ska ligga på litteratur av kvalitet. Litteratur på lätt språk ska vara minst lika bra som annan litteratur. Den ska vara så bra att vem som helst vill läsa den.

– Därför är det också viktigt att få in *Bultande hjärtan* och de två andra kommande böckerna i litterära sammanhang, och jag hoppas att dessa verk ska väcka en efterfrågan på mera lättläst.

En inkörsport till läsoplevelser

Jolin Slotte har både en professionell och en personlig relation till den lättlästa litteraturen. När hon själv drabbades av utbrändhet och depression hade hon svårt att koncentrera sig på längre texter.

– Då satte **Solveig Arle** en lättläst bok i handen på mig, och jag fick möjligheten att få en läsoplevelse, utan att läsa en längre bok.

Detta öppnade dörren till den lättlästa litteraturen och dess möjligheter.

– Man vill ha en bra bok att lägga i händerna på någon som aldrig har orkat läsa en bok, eller när läsningen helt enkelt inte blivit av. Boken kan fungera som en inkörsport till andra böcker och fler läsoplevelser, förklarar Slotte och tänker tillbaka på sin tid som modersmåls lärare.

Ett av Slottes stora intresseområden är läsoplevelsen, och vad det gör med oss människor när vi får kliva in i böckernas värld. Hon forskar för tillfället i ungdomars läsning av skönlitteratur, och fäster särskild uppmärksamhet vid läserfarenheter och vad vi får ut av att läsa.

– Behovet av bra lättläst litteratur ökar. Personer med sämre läsförmåga såsom äldre, invandrare eller personer med intellektuell funktionsnedsättning, behöver bra lättläst litteratur.

Finlandssvenska lättlästa böcker växer inte på träd

Slotte har själv arbetat med att bearbeta böcker till lättläst språk. Hon har bland annat bearbetat Tove Janssons romaner.

– Sedan **Birgitta Boucht** vann en tävling för manus på lätt språk och hennes bok *Lösa lappar om mormor, Marjut och döden* publicerades år 1987 har det publicerats ett fyrtiotal böcker på lätt svenska i Finland. Själv gjorde jag min första bearbetning år 2014 och sedan dess har sex av mina bearbetningar getts ut.

Det finns med andra ord inget överflöd av finlandssvenska böcker skrivna på lättläst språk.

LL-Centers motsvarighet på finska, Selkokeskus, delar årligen ut stipendier och understöd för lättläst litteratur till författare, illustratörer och förläggare som ger ut lättlästa böcker på finska och svenska. Det är statsunderstöd som Undervisnings- och kulturministeriet delegerat till Selkokeskus. Ansökningar för litteratur på lätt svenska har länge varit väldigt få, berättar Slotte, som tidigare var Finlands svenska författare-

»

Första sidan i Lena Frölander-Ulfs novell Söndagsträffen. Illustrationen till vänster är signerad Jenny Wiik, som också gjort bokens omslag. Foto: Sandra Herrmans

» förenings representant i arbetsgruppen som beviljar understöden.

Varför är det viktigt att det finns finlandssvensk lättläst litteratur?

– Det handlar om att alla ska få läsa berättelser som talar direkt till dem. Och när de är skrivna av finlandssvenska författare, eller handlar om en finlandssvensk vardag, så finns det en gemensam kontaktyta, även om de skulle handla om en värld långt ifrån den finlandssvenska vardagen.

– Jag vill gärna lyfta fram det här citatet, som **Veronica Andersson**, som koordinerar LL-Centers läsombudsverksamhet sagt: ”Jag tror att om

man får läsa om *Alko, Prisma, fastlagsbullar och Nedervetil i stället för om Systembolaget, Ica, semlor och Örebro, så har man lättare att ta till sig berättelsen.*”

De finlandssvenska förlagen behöver mer kunskap för att våga satsa på lättläst litteratur. Men att Schildts & Söderströms är med som projektpartner ser Slotte som något väldigt positivt.

– Jag är jätteglad att de vill vara med. Redan i år gav Schildts & Söderströms ut en bearbetning av **Merete Mazzarellas** bok *Den violetta timmen*.

Orsaken till att S&S ger ut en ny version av Mazzarellas verk är att hon

av Arbetsgruppen för lättläst vid Selkokeskus blev utnämnd till fadder för lättläst litteratur 2021.

Slotte står för bearbetningen av den lättlästa versionen och har även gett boken en ny titel, *Min bror Martin*.

– Originalverket har ett djup och en bredd som gjorde det till en rejäl utmaning att bearbeta den till lätt språk. Mazzarella skriver öppet och med stor känslighet om förhållandet till sin bror. Men jag tycker om omöjliga projekt och som gammal Tetrisspelare älskar jag när alla bitar faller på plats, säger Slotte och skrattar.

Sandra Herrmans

Jolin Slottes boktips

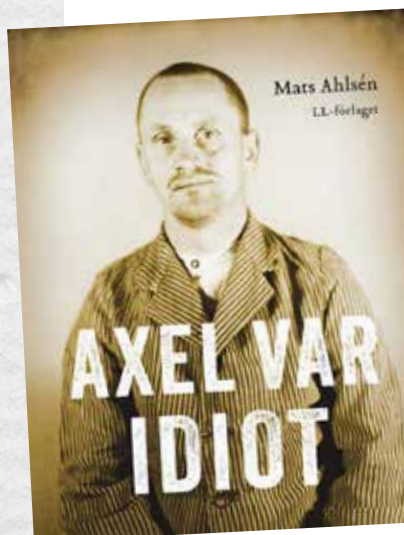
Antologin *Bultande hjärtan*

Förvandlingen av **Franz Kafka**, bearbetad av **Malin Lindroth**

Axel var idiot av **Mats Ahlsén**

Här kan du hitta fler boktips:

- » Lättläst.fi
- » Nathalies bokhörna
- » ll-center.fi

Första gången på IFLA WLIC

IFLA ur en barnbibliotekaries och verksamhetskoordinators synvinkel.

ATT IFLA WLIC (*World Library and Information Congress*) är stort i biblioteksvärlden, det inser man på plats i Rotterdam bland 3000 biblioteksdeltagare från hela världen. Det är första gången jag deltar i den här internationella bibliotekskonferensen som ordnas varje år. Den här gången i Rotterdam, Holland med temat *Let's work together, let's library*. Mitt IFLA började med att delta i *Nordic caucus* – en paneldebatt där Finlands svenska biblioteksförnings ordförande **Anna-Maria Malm** och de övriga nordiska biblioteksförningarnas representanter diskuterade IFLAs framtid utgående från ett nordiskt perspektiv. Paneldebatten var intressant och tankeväckande och tangerade frågor som öppenhet och transparens inom IFLA.

Som förstagångsbesökare är det ju svårt att veta var man borde vara och när, och vad man absolut inte ska missa. Som tur träffar man andra besökare som kan tipsa om sådant som det absolut lönar sig att gå på, som *Libraries open windows to the world: Children's picture book programs for family inclusion* och *Association members meeting*. Programmen var väldigt olika varandra, men gav väldigt mycket till de arbeten som jag har. I *Children's picture book programs for family inclusion* fick publiken bekanta

sig med fantastiska bilderböcker från hela världen och lyssna till barnbibliotekarier som berättade om sitt arbete. **Antonella Lamberti**, barnbibliotekarie från Italien, gjorde ett stort intryck på mig. Efter hennes inlägg om *silent books* tänkte jag mycket på vikten av att kunna fånga en publik och förmedla sitt budskap. *Silent books* är bilderböcker utan text. Det är fint att lyfta fram i ett IFLA-sammanhang, då så många kan ta del av böckerna oavsett språk och kan skapa en egen berättelse utgående från dem. Lambertis budskap var att våga läsa en *silent book* med en barngrupp och se vilken berättelse som växer fram tillsammans med gruppen. Alltid vet man inte hur det ska gå och det kan som bibliotekarie kännas spännande och till och med lite skrämmande i början, men det är helt okej. Man lär sig tillsammans med gruppen och kan få möta de mest häpnadsväckande berättelser.

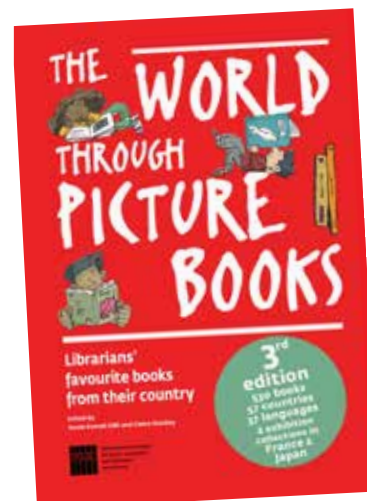
I samband med bilderboksprogrammet presenterades årets bilderbokskatalog som sektionen med fokus på barn och ungdom inom IFLA sammanställer. I katalogen finns det bilderböcker från 57 länder – ett fantastiskt verktyg att använda sig av i arbetet med barn- och ungdomsgrupper.

Mera information om katalogen finns på www.ifla.org. Katalogen kan också laddas ner.

FSBFs ordförande **Anna-Maria Malm** och de övriga nordiska biblioteksförningarnas representanter diskuterade IFLAs framtid utgående från ett nordiskt perspektiv.

Under *Associations members meeting* träffade vi från Finlands svenska biblioteksförning andra biblioteksförningar från övriga delar av världen. Vi fick höra om hur IFLA kan stödja förningarna och diskuterade förningarnas vardag, sådant som man funderar kring och exempel på lyckade satsningar och utmaningar. Det var väldigt intressant att träffa kollegor från bland annat Italien, Ungern och USA och att utveckla arbetssätt tillsammans och skapa kontakter för framtida samarbeten. >>

» **VAD ANNAT TAR** jag med mig från IFLA? Att möten med bibliotekarier från hela världen är underbart och stärkande för den egna arbetsbilden och utvecklingen! Att det är genom möten som man växer och hittar nya arbetssätt och samarbeten. Att AI är här för att stanna och att man ska se det som ett verktyg som biblioteken kan ha nytta av i framtiden. Men att det behövs utbildning för att förstå hur AI fungerar och hur biblioteken kan ha användning för AI. En ny användbar tjänst som kan vara bra att känna till är NewsGuard som gör det lättare att förhålla sig till nyheter och misinformation på webbplatser. Till sist, det som var otroligt fint att se under IFLA var den fantastiska uppslutningen av biblioteksvolontärer som deltog och hur engagerade och glada de var över att få vara på plats. Om du är intresserad av att delta som volontär på IFLA i framtiden så kan du bekanta dig med volontärbrevet här:

www.ifla.org/becoming-an-ifla-volunteer

Michelle Mattfolk

verksamhetskoordinator FSBF och specialbibliotekarie Helsingfors stads bokbussar

IFLA – International federation of library associations and institutions

- ✓ IFLA är en internationell biblioteksorganisation som grundades år 1927. IFLA främjar bibliotekens intressen globalt och arbetar för att förbättra bibliotekstjänsterna över hela världen.
- ✓ IFLA ordnar internationella bibliotekskonferenser och webinarier, gör upp rekommendationer och riktlinjer, ger ut publikationer, m.m.
- ✓ IFLA:s medlemmar är biblioteks-föreningar och institutioner inom biblioteks- och informationsområdet. IFLA har mer än 1500 medlemmar från cirka 150 länder i hela världen.

<https://www.ifla.org>

EBLIDA (The European Bureau of Library Information and Documentation Associations)

- ✓ EBLIDA är en ideell, oberoende paraplyorganisation för biblioteks-, informations- och dokumentationsföreningar samt institutioner i Europa
- ✓ EBLIDA fokuserar på europeisk bibliotekslagstiftning, inklusive upphovsrätt och licensiering, bibliotekets påverkan på samhället och hållbara utvecklingsmål i Europa.
- ✓ EBLIDA stöder obegränsad tillgång till information i den digitala tidsåldern och främjar bibliotekens roll i att verka för ett rättvist, demokratiskt och hållbart samhälle i Europa. EBLIDA ordnar konferenser och webinarier och ger ut publikationer.
- ✓ EBLIDA grundades 1992. EBLIDA:s medlemmar består av europeiska biblioteks-föreningar och institutioner i biblioteksbranschen. EBLIDA har 125 medlemmar som representerar 65 000 bibliotek i 32 länder.

<https://eblida.org>

IFLA-deltagarna fick en chans att bekanta sig med bilderböcker från hela världen under denna programpunkt.

AI och högskolebibliotekens verksamhet

Artificiell intelligens (AI) är ett aktuellt ämne. Det märktes på deltagarantalet då Expertnätverket för högskolebibliotek i oktober arrangerade ett webinarium på temat AI och högskolebibliotekens verksamhet.

FLERÄ ÅN 60 DELTAGARE från alla våra svensk- och tvåspråkiga högskolor och dessutom ett antal deltagare från Sverige ville lära sig mera. På webinariet medverkade **Gunilla Widén**, professor i informationsvetenskap på Åbo Akademi, **Thommie Burström** forskardoktor på Hanken och bibliotekarie **Lovisa Liljegren** och skrivpedagog **Anna Borgström**, båda från Karolinska Institutets bibliotek.

Från panik till riktlinjer

Det uppstod en lätt känsla av panik inom utbildningssektorn då ChatGPT dök upp på hösten år 2022. Är språkmodeller som ChatGPT ett verktyg som gör det lätt för studerande att fuska? Ryggmärgsreaktionen var att detta är något som inte kan kontrolleras och därför borde förbjudas. Men man insåg snabbt att AI är här för att stanna och det är bättre att förhålla sig konstruktivt. Hur kan vi stöda studerande och lärare att använda ChatGPT och andra

AI-tillämpningar på ett bra sätt och dra nytta av dem?

Under våren 2023 utformades riktlinjer för AI på de flesta högskolor. Riktlinjer behövs både ur studerande- och lärarperspektiv. Det är viktigt att studenterna får information om vad som är tillåtet respektive inte tillåtet. Transparens är en viktig princip. Om en studerande använder AI i en uppgift bör hen tala om det och beskriva på vilket sätt.

Eftersom AI-tillämpningar är nya och obekanta är det bra att i riktlinjerna ge exempel på hur AI kan användas och hur AI inte ska användas. Både studerande och lärare har nytta av stöd i form av konkreta exempel. Lärare behöver hjälp med att utforma uppgifter då man använder ChatGPT, uppgifter med element som att analysera, jämföra och kritiskt granska.

Inom olika ämnesområden kan olika aspekter av AI vara viktiga. Dagens studerande kommer att träffa på AI-tillämpningar i sitt yrkesliv och det

är viktigt att inom ramen för studierna bekanta sig med AI. På Hanken har man integrerat AI i kurser i entreprenörskap och granskar AI ur olika synvinklar. ChatGPT används och studenterna ska reflektera kring verktyget. Man lär sig också att analysera företag som verkar inom deeptech-branschen ur ett företagsperspektiv.

AI-läskunnighet och vad biblioteket kan göra

Att använda språkmodeller som ChatGPT kan betraktas inom ramen för informationsbeteende och placeras in i en kontext av informationskompetens. Precis som man talar om medieläskunnighet kan man tala om AI-läskunnighet.

Att vara informationskompetent betyder att man kan identifiera ett informationsbehov och välja det verktyg som bäst lämpar sig för att lösa behovet av information. Det verktyget kanske är en AI-tillämpning i stället för en databas eller en databas med en inbyggd AI-funktion. Hur kan man använda AI för att göra en ännu bättre informationssökning?

Till informationssökning hör också att kritiskt granska sökresultaten, men vad betyder det om informationen är AI-genererad? Vilka speciella hänsyn ska man ta i så fall?

»

FSBF

Expertnätverk
för högskolebibliotek

» Karolinska Institutets bibliotek (KIB) har integrerat AI i sin undervisning. Pilotworkshopen var riktad till magisterstuderande. Man träffade studenterna två gånger och mellan träffarna ingick en skriftlig uppgift med hjälp av ChatGPT. Studenterna skulle reflektera över för- och nackdelar med verktyget och sitt eget lärande. Det fanns stora skillnader i hur man hade använt AI, från klipp och klistra till ett mera strukturerat användande. Åsikterna om ChatGPT varierade från entusiasm till skepsis. En del i pilotworkshopen var riktad till lärarkollegiet och den var planerad tillsammans med en kursansvarig lärare.

All undervisning på KIB har idag inslag av AI. Det kan handla om källkritik, användningen av källor och hur man hänvisar till AI-skapade källor. I planerna finns att erbjuda öppna workshoppar för studerande på magisternivå (och deras lärare) och för doktorander och forskare.

Källkritik och integritet

Enligt erfarenheterna från KIB behöver man i biblioteket inte vara expert på AI för att integrera den i undervisningen. Biblioteket har ett viktigt perspektiv att tillföra då det gäller AI. Detta är relaterat till en av bibliotekets grunduppgifter som är informationssökning. Det kan gälla vilka sökord vi använder och kunskapen om sökordens betydelse för utfallet. Även i ChatGPT gäller att för ett bra resultat behövs en bra prompt, dvs. den fråga som matas in. Också källkritik och referenshantering hör naturligt till bibliotekets område. I biblioteket ska vi veta hur man hänvisar till en AI-genererad text.

Det är också viktigt att uppmärksamma studerande på integritetsfrågor, till exempel att inte använda forskningsdata i en AI-tillämpning. Det finns fortfarande många öppna frågor med AI såsom GDPR-relaterade aspekter och andra juridiska frågor.

Vem är det som ska ansvara för att studenterna blir AI-läskunniga? Här borde olika aktörer inom högskolan samarbeta. Alla jobbar för en gemensam sak, men i olika roller.

AI är här för att stanna – lär dig mera på fortbildningen *Elements of AI med biblioteksperspektiv*

AI är här för att stanna. Vi kan gå vidare steg för steg då det gäller AI, vi kan pröva oss fram och lära oss av varandra.

Finlands svenska biblioteksförening tar fasta på att vi kan lära oss mera tillsammans genom att under våren 2024 erbjuda fortbildning om AI med biblioteksperspektiv. Fortbildningen lämpar sig för alla som vill lära sig mera om AI och bibliotek.

Margareta Danielsson
informationsspecialist på Hankens
bibliotek

” Vem är det som ska ansvara för att studenterna blir AI-läskunniga? Här borde olika aktörer inom högskolan samarbeta. Alla jobbar för en gemensam sak, men i olika roller.

Fortbildning i AI: Elements of AI med biblioteksperspektiv

Tycker du att AI är skrämmande? Tycker du att AI är spännande? Vill du veta mer om hur AI kommer att inverka på biblioteksbranschen? Är du bara nyfiken och vill lära dig mer om AI?

DÅ HAR DU DIN CHANS att lära dig mera då Finlands svenska biblioteksförning erbjuder fortbildning om AI under våren 2024. Vi använder onlinekursen *Elements of AI* som bas och utvidgar den med ett biblioteksperspektiv. Biblioteksperspektivet på AI integreras genom specialvald läsning, onlineträffar, diskussioner och inbjudna föreläsare.

Fortbildningen sker i form av en studiecirkel, där arbetsformerna är självstudier och deltagaraktivitet på onlineträffarna. Mellan träffarna sker diskussioner på en utvald digital plattform.

Som ledare för fortbildningen fungerar **Karolina Andersdotter**, doktorand i informationsvetenskap vid Åbo Akademi.

Det krävs inga förhandskunskaper för att delta. Du kan hänga med oavsett om du jobbar på ett allmänt bibliotek eller ett högskolebibliotek, eller om du bara är intresserad av ämnet och vill lära dig mer. Men vi räknar med nyfikenhet, intresse, ett öppet sinne och att du är beredd att delta i diskussioner och ställa frågor online och/eller på skriftliga forum. Vi tar till oss kursmaterialet via självstudier, men ser extra mycket fram emot onlineträffar med frågor och åsiktsutbyte. Mellan kursträffarna sker diskussioner och frågor på den digitala plattformen.

Onlineträffarna hålls tisdagar 16.1, 13.2, 12.3, 9.4, 7.5 samtliga kl. 10-11.30. Fortbildningen är gratis för dig som är medlem i Finlands svenska biblioteksförning.

Vill du gå på fortbildningen men är inte medlem i Finlands svenska biblioteksförning? Då kan du:

✓ **Bli medlem** och anmäla dig till fortbildningen. Medlemsavgiften är 25 €

eller

✓ **Anmäla dig till fortbildningen** och betala en kursavgift på 50 €.

Anmäl dig senast den 8 januari.

Anmälningsblankett finns på FSBF:s webbsida då *Bibban 3/2023* har utkommit.

Har du frågor? Mejla då till karolina.andersdotter@abo.fi

Datum	Bibliotekstema	Elements of AI-kapitel
Tisdag 16 januari 2024 kl. 10:00-11:30	Introduktion till AI	Kapitel 1: Vad är artificiell intelligens?
Tisdag 13 februari 2024 kl. 10:00-11:30	Medie- och informationskunnighet	Kapitel 2: Problemlösning med hjälp av AI Kapitel 3: AI i praktiken
Tisdag 12 mars 2024 kl. 10:00-11:30	Samlingar och metadata	Kapitel 4: Maskin-inlärning
Tisdag 9 april 2024 kl. 10:00-11:30	Litteratur och skapande	Kapitel 5: Neuronät
Tisdag 7 maj 2024 kl. 10:00-11:30	Etik och politik	Kapitel 6: Konsekvenser

Karolina Andersson om studiecirkeln som form:

– Det roliga med en studiecirkel är att du själv får vara med och skapa fortbildningen allt eftersom den pågår. Saknas något? Föreslå att det tas med nästa tillfälle! Pratar vi för lite om ifall frågerobotar kan ersätta informationsdisken? Ta upp det till diskussion på en onlineträff!

– Metoden har sitt ursprung i förra sekelskiftets folkrörelser, som ju också var viktiga för de allmänna bibliotekens framväxt, åtminstone i mitt hemland Sverige. I studiecirkeln tar man fasta på bildning och utbildning som ett gemensamt verktyg för att bygga hållbara samhällen.

Med blicken vänd mot Danmark

REGIONFÖRVALTNINGSVERKET ordnade två till innehållet likadana studieresor till danska bibliotek i augusti och september. I resorna deltog på basen av 162 ansökningar 32 personer med olika arbetsuppgifter från bibliotek i olika delar av landet. Intresset för resorna var stort!

Men varför besöka danska bibliotek? Det finns många likheter mellan biblioteken i Finland och Danmark, men också ett utvecklingsarbete i Danmark som kan vara intressant för oss att följa. Vi besökte 10 bibliotek både i Köpenhamn och utanför storstadsområdet, nya och arkitektoniskt imponerande bibliotek samt små och medelstora bibliotek, som har utvecklat sina lokaler och sin verksamhet på intressanta sätt.

Det var imponerande hur de danska bibliotek vi besökte arbetar strategiskt och i samarbete med invånarna i området, hur litteraturen och läsningen lyfts fram i rum och verksamhet och den tydlighet och estetik som präglade både inredning, skyltning och marknadsföring. Bland deltagarna föddes många idéer och intryck för nybyggen, renoveringar, projektverksamhet och dagligt arbete. Stationsbibliotek, containerbibliotek, kombibibliotek och förnyade stora barnavdelningar som kombinerar lek och läsning, hylluppställningar med bokpärmar utåt och fräscha bokutställningar, evenemang, samarbeten och volontärer väckte uppmärksamhet.

Efter resan stöter jag på en intressant nyhet från Danmark, en segmenteringsundersökning som Tænketanken

Framtidens biblioteker presenterat med namnet *Biblioteksbrug i dag og i morgen*. Utgångspunkten för undersökningen är att biblioteken visserligen erbjuder en hög nivå av lokalt engagemang och delaktighet, men användarandelen på 50 % är i stort sett status quo sedan föregående undersökning 2013. Det behövs ny kunskap och nya metoder för att utveckla biblioteken. Segmenteringsstudien tillhandahåller kunskapsunderlag för hur man kan få fler medborgare att använda biblioteket och om utvecklingsmöjligheter och målgruppsbaserad biblioteksutveckling i lokala kontexter.

Den framtida utvecklingen av biblioteken bör enligt tankesmedjan utgå från medborgarnas behov och vara kopplad till praktisk erfarenhet. Studien presenterar nio segment/målgrupper och vad som driver deras biblioteksanvändning eller brist på sådan. Rapporten innehåller också övergripande resultat om t.ex. kön, utbildningsnivå, restid, geografi och biblioteksrummets betydelse.

Kring rapporten ordnas konferenser och workshoppar. Man siktar på att 1) skapa en ny nationell kunskapsbas med praktiskt genomförbara segmenteringar baserade på kvalitativa och kvantitativa data och 2) utifrån kunskapsbasen tillsammans med bibliotek och andra aktörer ta fram åtgärder för utveckling inom de tre spåren "publikumsudvikling", "udsatte brugergrupper" och "rum, funktion og fællesskab". Frågorna är hur man skapar bra biblioteksrum som rymmer lokal mångfald, engagemang och gemenskap samt långsiktiga relationer med användare och motiverar dem att återkomma, sprida budskapet och engagera sig.

När man är på resa kan man ofta också bättre upptäcka det goda i det egna landet. Det deltagarna inte ville ta med sig hem var den stora andelen självbetjäningstid och den minskade andelen bemannad tid och personlig betjäning speciellt i biblioteken i Köpenhamn, ett resultat av sparåtgärder. Vad jag tog med mig från resan och som också präglar segmenteringsundersökningen är det fokus man i Danmark har på "borgerne". Det talas inte om "våra kunder", utan om medborgarna och invånarna och det är enligt min mening en betydande skillnad.

Segmenteringsundersökningen hittar man på webbsidan för Tænketanken Framtidens biblioteker:

<https://www.fremtidensbiblioteker.dk/biblioteksbrug>.

Susanne Ahlroth

Överinspektör vid Regionförvaltningsverket med de allmänna biblioteken som specialområde (susanne.ahlroth@avi.fi)

Berikande resa till de danska biblioteken

Det kändes som förlängning av sommaren att landa i Köpenhamn i början av september, på den andra av de två resor som Regionförvaltningsverket arrangerade för bibliotekspersonal. Jag gick runt i sommarkläder alla tre dagar som vi var i Danmark för att besöka tio olika bibliotek. Dagarna var intensiva, men oj, så givande! En del bibliotek imponerade med sin arkitektur, som Tjingberg i Köpenhamn, andra med sin service, som de flyttbara containerbiblioteken i Ringsted (som ersatte bokbussen). Verkligt nytänkande representerade det lilla stationsbiblioteket i Lejre, som hade böckerna i hyllan med pärmarna synliga (även i reservationshyllan). Jag som själv jobbar med barn på biblioteket beundrade barnavdelningarna som var mera äventyrliga lärmiljöer och lekplatser än traditionella barnavdelningar med bokhyllor och några pussel. Utrymmena var överlag planerade utgående från kundperspektiv: många sköna sittplatser för olika kundgrupper, bokpärmarna mera synliga (som i bokaffärer) och t.o.m. kök som kunderna fick använda.

Genast efter resan till Danmark deltog jag i en kurs som ordnades i Lippulaivabiblioteket i Esbo. Jag säger bara: man behöver inte alltid åka så långt för att få se imponerande, lugnande och samtidigt fantasieggande biblioteksutrymmen!

Melina Aremaa
pedagogisk informatiker,
Lojo stadsbibliotek

Ett par favoriter och en skräll från Danmark

Litteraturen och det läsfrämjande arbetet lyftes fram som det självklara huvudmålet på så gott som alla bibliotek. Lyngby bibliotek (med goda ekonomiska resurser) gjorde ett stort intryck med sin satsning på personalen genom att utbilda alla i readers' advisory. De har även fått i gång bokcirkelverksamheten bland barn och unga, ett bibliotek där man genast kände av en bra energi!

Holbæk citatfyllda bibliotek där litteraturen lyfts ut ur böckerna och fyller biblioteksrummet. De fina hyllgavlarna med svartvita stora foton, t.ex. Martin Luther King på självbiografierna. Hur de öppnat upp biblioteksklassifikationen vad gäller faktaböcker genom stora tavlor där man alfabetiskt plockat fram vissa ämnen och satt ut biblioteksklassen efter dem. Och att man sparat inbjudande och avskilda utrymmen för dem som fortfarande vill ha det tysta biblioteket.

Skrällen i Köpenhamn – ett rump-hugget bibliotek. Kundtjänst endast kl. 14-17 under vardagarna, bibliotekarierna rör inte böckerna (små insatsstyrkor av lågavlönade ställer fram material och gör hyllsättning- en), skolorna ska betala om de vill ha biblioteksservice. Det känns som om de håller på att nedmontera bibliotekarierket. Ojämnt särskilt med tanke på barn under 15 år, som är beroende av vuxna som prioriterar läsning och bibliotek.

Paula Roselius
Specialbibliotekarie, Kyrksläts bibliotek

Lejre Station bibliotek fanns i en gammal stationsbyggnad där tåg fortfarande stannade. Alla böcker stod i de handsnickrade trähyllorna väldigt lockande med pärmarna synliga. Personalen bytte ut böckerna regelbundet.

Höstens höjdpunkt

Höstens definitiva höjdpunkt var att jag hade förmånen att få delta i Regionförvaltningsverkets studieresa till Danmark. En resa som överträffade alla förväntningar. Intrycken var många och gav mycket att tänka på för oss här i Lovisa då vi är i startgroparna med planeringen för ett nytt huvudbibliotek. Besöket gav många idéer om användningen av utrymmen, hur man kan ställa fram biblioteksmaterial och helt nya serviceformer som t.ex. bibliotekscontainerarna i Ringstedts bibliotek.

Jag imponerades också av hur en del av biblioteken genom att satsa mycket på samhörighet och delaktighet lyckats stärka sina positioner och höja bibliotekens status i den egna regionen.

Intressant var också att våra danska kollegor visste mycket om biblioteksväsendet i Finland och flera hade nyligen varit här på studiebesök eller konferenser. Ett livligt utbyte alltså våra länder emellan. Att få möta så många engagerade och entusiastiska kollegor från Danmark och Finland gav en stark känsla av att vi tillhör samma familj.

Harriet Lill-Smeds
Bibliotekarie, Lovisa stad

I Ringsted hade man bytt ut bokbussen till flyttbara containerbibliotek "MoBibben". MoBibben stod på en hållplats alltid en hel vecka. Utlåningen hade stigit markant, när kunderna inte behövde passa en viss tid. Foton: Melina Aremaa

Bokbussarna i Svenskfinland

I det här numret av Bibban har vi gjort ett nedslag hos fyra av Svenskfinlands bokbussar. Vi får stifta bekantskap med bokbussen i Borgå/Sibbo, Helsingfors stads bokbussar och bokbussen i Vörå.

BOKBUSSARNA ÄR EN uppskattad bibliotekstjänst, men sett till statistiken har antalet bokbussar minskat i Finland, och år 2022 fanns totalt 124 stycken.

I statistikdatabasen för allmänna bibliotek hittar man statistik över antalet bokbussar i Finland. I statistiken nedan ser vi antalet bokbussar under 2000-talet, och kan skönja en nedåtgående trend.

Som man kan se av statistiken har antalet bokbussar minskat stadigt under hela 2000-talet, och det totala antalet lån vid bokbussarna har också gått nedåt, med undantag för år 2022.

– Kommunerna kunde förr få en vikt statsandel för att bygga och renovera

bibliotek och anskaffa bokbuss. Den vikta andelen avskaffades 2005, vilket man kan se i statistiken att lett till färre bokbussar, säger **Susanne Ahlroth**, överinspektör vid Regionförvaltningsverket.

Hon fortsätter:

– En ny bokbuss är en stor investering för kommunen och när en bokbuss blir slutkörd, går det ofta numera tyvärr så, att man helt lägger ner verksamheten. Nuförtiden finns det emellertid också ”lättare” modeller av bokbussar, vilket en del kommuner gått inför.

– **Antti Rinnes (Sanna Marins)** regeringsprogram 2019 tog in en skrivelse om bokbussar och fick ett anslag på 1 miljon i statsbudgeten för understöd

till kommuner att skaffa bokbuss. Tack vare detta kunde nio kommuner göra satsningar på en bokbuss, däribland Kurikka, Salla och Torneå.

I det senaste regeringsprogrammet (Regeringen Orpo) finns en mening där bokbussar nämns: ”Bibliotekstjänsternas tillgänglighet säkerställs genom att man också utnyttjar meröppettider och biblioteksbilar” (s.99). I budgetpropositionen finns däremot inget skilt anslag för biblioteksbilar nämnt.

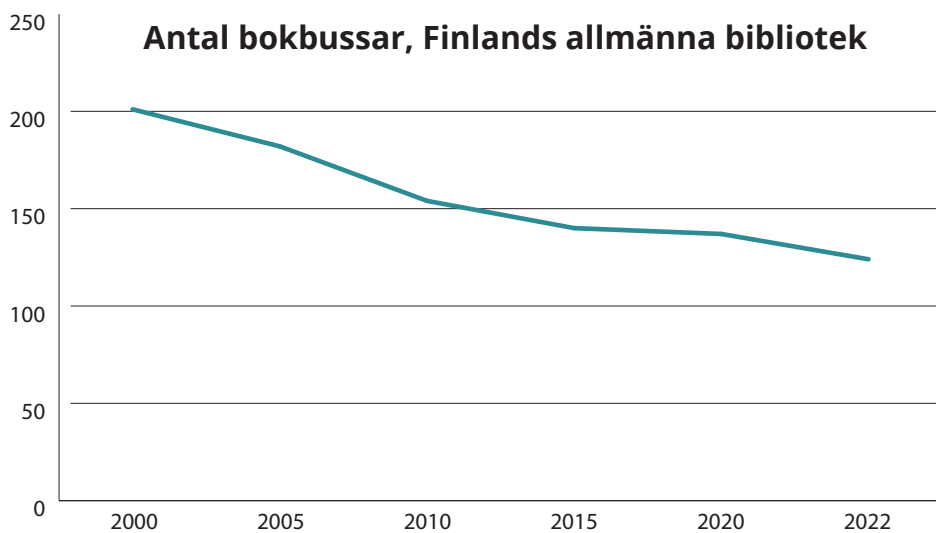
Sandra Herrmans

Antal bokbussar/bokbusslån per år

	2000	2005	2010	2015	2020	2022
Bokbussar	201	182	154	140	137	124
Bokbusslån			7 514 074	6 881 960	4 433 178	5 220 852

Antal bokbussar, Finlands allmänna bibliotek

Bokbussen

– ute i alla väder

Snön yr kring byagården i Tuckor. Men det hindrar förstås inte bokbussens framfart. Foto: Mats Sandström

Ett intensivt snöoväder har dragit in över Vörå. Hela dagen utlovas halka och hårda vindar, ett krävande väder för alla trafikanter. Bokbussen är dock packad och klar för dagens runda och dess chaufför är van med krävande väglag.

VÖRÅ HUVUDBIBLIOTEK ter sig ovanligt mysigt i det busiga vädret. Det råder inte heller någon brist på entusiasm vad gäller bokbussen hos bibliotekschef **Ulrika Staffans**.

– Jag växte upp med bokbussen eftersom den kom till Oravais där jag bodde som liten. För mitt läsande var bokbussen väldigt viktig och nu som bibliotekschef tycker jag att den är ett intressant och givande inslag i vår verksamhet. Jag ser bokbussen som en rullande marknadsförare för biblioteket men också för hela kommunen.

Bokbussen trafikerar fyra dagar i veckan enligt en runda som gör att alla längs ruttan får besök två gånger varje månad. Förutom skolor och daghem kan äldreboenden och privatpersoner ta del av servicen.

– Vi besöker alla kommundelar vilket är viktigt eftersom vi är en vid-

sträckt och tvåspråkig kommun. Vi tar också gärna med bokbussen på olika evenemang, den är så fin och syns bra!

Cirkulerande böcker

Bokbussen rymmer ungefär 3000 böcker som är i ständig cirkulation. Förutom utlåning till kunder längs vägen transporterar bussen också böcker mellan de tre olika biblioteksenheterna i Vörå. Bussen har sitt garage intill huvudbiblioteket, det är där bussen packas om och ibland förevisas för intresserade och ibland imponerade besökare.

– Vår buss är 20 år gammal och lyckligtvis i jättefint skick. En nysatsning vore väldigt dyr. Vi hoppas därför att den ska hålla länge än, så vi är måna om att den får regelbunden service.

Enligt Ulrika diskuteras bokbussen i positiva ordalag i Vörå, det finns inget

hot om att den ska dras in i dagsläget. Men hon är inte främmande för tanken på att bokbussen i framtiden skulle kunna erbjuda fler tjänster än i dag. Faktiskt är det redan på gång i Vörå.

– I januari ska centralvalnämnden använda bokbussen som en mobil röstningsstation i presidentvalets förhandsröstning. Samtidigt ska man kunna låna böcker, det kan resultera i att bokbussen får nya kunder. Jag tror att det finns synergieffekter i att använda bokbussen även för annan verksamhet, åtminstone bör vi kunna fundera på saken. Vem vet, kanske kan man i framtiden mäta blodtrycket i bokbussen? >>

Maria Ehrs besöker regelbundet bokbussen då den med Mikael Kaustinen stannar vid Tuckor bygård. – Bokbussen är den enda servicen vi har här i byn. Jag har läst mer än tidigare nu som pensionär, då är det bra med bokbussen nära till.

» **Bokbussen ger en guldkant**

Mörker och snöfall gör sikten svår längs Vöråslätten. Vid en infart står en bil parkerad i väntan på bokbussen som beräknas stanna vid busshållplatsen intill Kovik f.d. skola klockan 17. Och visst glimmar det snart till i bussens lampor. Vid ratten sitter **Mikael Kaustinen**.

– Som jag ser det erbjuder bokbussen en guldkant i vardagen för många, särskilt i glesbygden. I flera byar är bokbussen den sista servicen som finns kvar, konstaterar han.

Mikael arbetade tidigare i metallbranschen. Men eftersom han alltid har tyckt om att läsa blev han genast intresserad av arbetet som chaufför för

bokbussen då det blev ledigt.

– Jag tog lastbilskort med EU-kompetens och har nu kört bokbussen i sex år. Jag trivs bra, det är ett omväxlande arbete och jag får träffa många människor. Arbetet innebär mycket bärande och packande, men det går bra, säger Mikael.

En egen hållplats

Pia Bäck, Ellen Bäck, Jack Jofs och Elsa Bäck söker sig fram till bokbussen i snöyan. Det är tack vare Ellen som bokbussen stannar i Kovik.

– Jag frågade om vi kan få en hållplats här och det fick vi. Det är bra för då behöver vi inte köra ända till Vörå centrum för att låna, säger Ellen.

Ellen och de andra barnen är elever i Karvsor skola, därför är de bekanta med bokbussen även från skolan. I Vörå kör bokbussen förutom via Karvsor skola även till Petterinmäen koulu, Centrumskolan, Rökiö skola och Kimo skola.

– Bokbussen erbjuder en fantastisk service. Då barnen önskar en viss bok brukar den snart dyka upp. Särskilt roligt är det i bokslukaråldern då det behövs många böcker, säger Pia.

Att köra bokbuss handlar till stor del om att ge personlig service.

– Med tiden har jag ju lärt känna våra kunder och vet vad de vill läsa. Jag försöker anpassa utbudet i bussen efter det. Det är viktigt att böckerna cirkulerar, är man intresserad av historia har man ju ganska snart läst vad som finns i bussen om jag inte fyller på med nytt.

Många kunder är äldre personer som kanske inte ens kan kliva upp på den branta trappan in till bussen.

– Då går jag med en hög böcker och knackar på deras dörr, det är en medmänsklig uppgift att sköta om bokbussen.

Ellen Bäck, Pia Bäck, Jack Jofs och Elsa Bäck besöker bokbussen så gott som varje gång den stannar till i Kovik. Pia är glad över servicen som förbättrar tillgången på böcker vilket är viktigt särskilt i bokslukaråldern. Foton: Monica Sandström

Monica Sandström

Den färgglada bokbussen i Borgå

SEDAN ÅR 2020 trafikeras vägarna i Borgå av en ny bokbuss.

– Vi kör till daghem och skolor på förmiddagarna, till olika hållplatser i bygden på eftermiddagar och kvällar. En förmiddag i veckan säljer vi till Sibbo kommun och en vecka per termin har vi evenemang för förskolorna (som ligger längs skolturens rutt) i bussen, berättar **Catharina Latvala** som är förman för bokbussverksamheten i Borgå stad.

Två chaufförer turas om att sköta trafikeringen och vid besök till daghem och skolor följer hela tre biblioteksfunktionärer med på resan.

– Alla har många års erfarenhet av bokbussen och sköter turerna och bussen med bravur!

I bokbussen ordnas bland annat regelbundna evenemang för förskolorna i Borgå. Evenemangen tangerar olika teman inom mediefostran: ord, böcker, bilder, ibland film, ibland också musik.

Har ni något särskilt fokusområde?

– Nej, inget uttalat specialfokusområde, men vi satsar stort på skolturen!

Också kvällsturen sköts suveränt av chaufförerna och funktionärerna.

– Bokbussen är helt outhärlig för skolor och daghem som ligger utanför centrum. Detsamma gäller förstås också för de kunder som använder bussen på kvällarna. Där fyller bokbussen också en viktig funktion som samlingsplats, då det knappast längre finns bybutiker o.dyl. i bygderna.

Bokbussen är med andra ord till för alla invånare i Borgå. Materialet är uppdelat i moduler, vissa med barn- och andra med vuxenmaterial och man har möjlighet att byta moduler enligt kundgrupp – barn på morgonen, vuxna på kvällen.

Om man vill besöka er bokbuss hur ska man göra då?

– Kontakta bibban och fråga efter tidtabell. Man kan också höra sig för om när bussen står parkerad t.ex. utanför bibban. Då är det oftast möjligt att komma och hälsa på!

Bokbussen används inte bara för biblioteksverksamheten, utan den används även som förhandsröstnings-

Biblioteksgradan Frej besöker bokbussen och hittar på berättelser tillsammans med barnen. Bakom honom står musikern Kalle Katz som spelar musik som passar till berättelsen som skapas. Foto: Borgå stad

ställe vid allmänna val. Något som rimmar bra med bibliotekens demokratiuppdrag.

Vid biblioteket gläder man sig åt att staden valt att satsa på bokbussen.

– Bussen är ju ny, så knappast tycker någon att den ska stå och förfalla. Just nu finns inga planer på att bussen ska ersätta något närbibliotek. Vi här på bibban försöker hela tiden utveckla bokbussverksamheten och utnyttja alla de möjligheter som finns i den nya bussen.

– Samtidigt är det ”vanliga” bokbussarbetet mycket uppskattat av alla bussens kunder, både skolor, daghem och kvällskunder, så man får vara lite trollkarl för att hinna med allt roligt man kunde hitta på i bussen.

Catharina Latvala
serviceförman

Barn- och ungdomsavdelningen

Sandra Herrmans

Foto: Maarit Hohteri

Skidi och Stoori – Helsingfors stads bokbussar

HELSINGFORS BOKBUSSAR är en del av Helsingfors stadsbiblioteks tjänster. Bokbussarna är stationerade i samma byggnad som Böle bibliotek och har helt egna samlingar. Det finns två bokbussar, Skidi och Stoori, som besöker daghem och skolor på förmiddagar och har rutter runt om i Helsingfors på kvällarna.

Bokbussen kan komma på besök till daghem, skola och kvällshållplats, om man har över en kilometer till sitt närbibliotek. Sammanlagt har Helsingfors stads bokbussar ca 120 daghem och skolor på sina rutter.

I bokbussarna i Helsingfors jobbar 10 personer: chaufförer, bibliotekarier, funktionärer och läroavtalsstuderanden. I bokbussarna är det mycket teamarbete, där man hjälps åt att packa bussarna inför ruten, samla ihop bokpaket med olika teman till daghem eller bokcirkelböcker till skolklasser. Varje dag packas bokbussarna till morgon- och kvällsturer.

Under kvällarna är det många familjer och enskilda biblioteksbesökare som kommer och lånar och avhämtar

sina reservationer, under en kvällsrutt kan det vara kring 200 besökare. För tillfället besöker bokbussarna totalt 24 kvällshållplatser runt om i staden.

Då nya tidtabeller planeras beaktas nya bostadsområden där det inte finns bibliotekstjänster. Speciellt fokus läggs på sådana områden där man har svårt att ta sig till ett närbibliotek.

Helsingfors stads bokbussar är koncentrerade på barn- och ungdomsverksamhet. Det betyder att samlingarna i bokbussarna till största delen består av just barn- och ungdomsböcker, en liten andel vuxenböcker finns med, exempelvis bestsellers. Man kan också reservera hur mycket man vill och ha bokbussen som sitt närbibliotek. Bokbussarna har egna samlingar som inte flyter till de andra biblioteken, för att säkerställa att det finns tillräckligt med böcker att välja bland då bussarna packas inför sin rutt. Bokbussarna erbjuder temabokpaket, bokcirkelböcker, sagostunder för daghem, bibliotekshandledning för årskurs 1 och också bokprat för åk 3.

Bokbussarna deltar också aktivt i

många evenemang runt om i staden i syfte att hitta nya biblioteksanvändare, och för att föra böcker och läsinspiration till nya platser. Under detta år har bokbussarna deltagit i Stafettkarnevalen, Helsinki cup, Pride, bokmässan i Helsingfors, Familjekarnevalen och Arbis julvaka. Under somrarna har bokbussarna pop-up hållplatser vid lekparken, stränder och sommarevenemang.

För Helsingfors stads bokbussar är barn, barnfamiljer och ungdomar högsta prioritet och det är av största vikt att satsa på dem och läsning i alla former! Barnen blir alltid glada när bokbussarna kommer på besök, och rusar in för att låna böcker. Det som är populärt just nu är t.ex. Hundmannen, Musse och Helium och fotbollsböcker. Nu vid jul efterfrågas också böcker med jultema och 24 kapitel.

Mari Luolamaa
bibliotekschef
Helsingfors stads bokbussar

Michelle Mattfolk
specialbibliotekarie
Helsingfors stads bokbussar

Bibban - 20 välfyllda år

Föreningens omtyckta medlemstidning *Bibban* har uppnått 20 år, första numret utkom våren 2003. Varje år sedan dess har tidningen utkommit med tre nummer per år – hittills över 60! *Bibban* kommunicerar, dokumenterar och ger ovärderlig information om föreningen och biblioteksvärlden.

JAG VILLE UPPMÄRKSAMMA detta med en återblickande skildring. Eftersom vi i *Bibban* detta år sett tillbaka på de senaste tio åren gör vi likadant med *Bibban*. Även om vi givetvis inte kan motstå att göra några längre tillbakablickar också. Orsaken till att vi valt att lyfta fram de senaste tio åren är att det vid föreningens 75-årsjubileum gavs ut en innehållsrik historik i form av en specialutgåva av *Bibban*.

Bibban blir till

Från *Info-bladets* häftade sidor till dagens medlemstidning med ca 30 sidor i färg – en rätt mäktig resa får man konstatera. Föreningens strävan har

hela tiden varit att utveckla tidningen och i takt med att verksamheten har förändrats, har även *Bibban* utvecklats. Tidigare var *Bibban* i än större utsträckning föreningens viktigaste informationskanal där nästan all information publicerades. Fortsättningsvis är *Bibban* en given kontakt till medlemmarna och ett forum för aktuella biblioteksfrågor av allehanda slag.

Bibban utformas av ett redaktionsråd och en chefredaktör, men även den övriga styrelsen och föreningens medlemmar bidrar med tips, inlägg och artiklar. Det har alltid varit viktigt med mångfald i redaktionsrådet med representanter från olika bibliotek samt med olika yrkestitlar. I begynnelsen fanns det två redaktörer och många hjälpande händer. Vartefter sidorna i tidningen har ökat har även antalet redaktörer blivit fler. Från 2017 har det funnits en anställd chefredaktör och i dagsläget består redaktionsrådet av sju personer.

Jag kontaktade **Ellinor Hjerpe**, bibliotekarie vid Åbo Akademis bibliotek i Vasa, som var chefredaktör under jubileumsåret 2013, för en diskussion om hur det var för tio år sedan jämfört med nu. Styrelsen var viktigt vid skapandet av *Bibban*, lyfter Ellinor fram. Mycket av innehållet i tidningen planerades under styrelsemöten och endast ett fåtal redaktionsrådsmöten hölls. En stor del av planeringen skedde via mejl och redan då förekom

något enstaka banbrytande distansmöte.

Det praktiska arbetet med *Bibban* har ändrats en del över tid, nu diskuterar vi *Bibban* i mindre utsträckning i styrelsen och mer i separata distansmöten och mejl med redaktionsrådet.

Om sin roll som chefredaktör för *Bibban* berättar Ellinor att hon främst höll i ramverken och korrekturläste. Endast i enstaka fall gjorde hon intervjuer och skrev texter. Hon fortsätter och berättar att det vart lätt att få folk med, att vara engagerade. Och så är det fortfarande idag, de lättaste posterna att fylla när nya styrelsen konstituerar sig är just till redaktionsrådet.

Bibban då och nu

Jag är intresserad av historia och att gräva i arkiven var uppslukande, säger Ellinor om arbetet med jubileumsnumret. Som spindeln i nätet grävde hon fram mycket ur arkiven, bläddrade i *Bibban*, läste styrelseprotokoll och mycket mer. Föreningens arkiv är donerat till Åbo Akademis bibliotek, vilket väsentligt förenklade projektet då Ellinor vid den tiden arbetade i samma hus och snabbt kunde vara på plats efter arbetet. Samtidigt ordnade hon upp i arkivet. En annan sak som hon vill lyfta fram är att styrelsen även kontaktade viktiga personer som varit med för att ta tillvara minnen som inte alltid är dokumenterade. Ellinor berättar att hon just då hade möjlighet >>

Teckningarna med bibliotekarien Elsa, skapad av Björn Lindwall, ingick under några år i *Bibban*.

2004

2019

2003

2018

Alla Bibban från 2003 och framåt finns att läsa på föreningens webbsida.

- » och också mycket tid att ägna sig åt *Bibban*. Hon läste, skannade in gamla nummer och fördjupade sig i det som varit. Hon fann många pärlor i arkivet som hon ville dela med övriga och tog under jubileumsåret initiativ till *Arkivpärlor i Bibban* med guldkorn från arkivet.

På frågan om vad som varit det viktigaste med *Bibban* svarar Ellinor direkt: dokumentation. *Bibban* berättar om och ger en bild av den samtida biblioteksvärlden. Sedan är det värdefullt att gå tillbaka och ur ett historiskt perspektiv är *Bibban* en viktig källa. När Ellinor med några ord beskriver *Bibban* blir det kontinuitet, kvalitet och relevant innehåll men utan att för den skull ha för hög tröskel för att skriva.

De flesta nummer av *Bibban* har haft olika ämnen som tema, sådant som just då varit aktuellt. Ellinor berättar också att bibliotek uppmanades att sända in aktualiteter. Då såsom nu har *Bibban* några fasta punkter såsom ordförandens förord, olika kolumner, någon längre artikel, aktuella projekt, bokrecensioner, pensionären/trotjänaren, nykomlingen. Det var också mycket fritt skapande och frihet kring hur varje nummer skulle bli. Men givetvis var det scheman, tydliga riktlinjer och struktur som gav ramar för skapandet. Varje nummer skulle innehålla något

Bibban 20 år

1984 Första Info-bladet

1998 A5 blir A4

2003 Bibban föds

2008 Pärmerna trycks i flerfärg

2011 Bibban trycks helt i färg

2016 Ny layout och färgsättning

2017 Anställd chefredaktör

2023 Nr 3/2023 blir 63:e numret, eller 64 inklusive jubileumsnumret

Frekvens 3 nummer/år

Ansvarig utgivare

FSFBs ordförande

Antal redaktörer Varierande, 2 – 8 i varje nummer

som riktar sig till både allmänna och vetenskapliga bibliotek.

På frågan om vad som varit mest utmanande svarar Ellinor att det är tidskrävande och går åt mycket egen tid och att endast en liten mängd arbetstid kan användas. Korrekturläsningen minns Ellinor också som krävande, men avgörande, och viktig. Från sin tid i styrelsen och som chefredaktör har Ellinor bara ljusa minnen och hon gick med i styrelsen för att

lära känna och nätverka med andra runt om i Finland.

Plock ur innehållet

I *Bibban* får vi följa biblioteksarbetet genom åren och redan pärmbilderna visar på bredd i verksamheten samt förändringar som har skett. Här berättas om informationskompetens, bibliotek 2.0, digitalisering, tillgängliga bibliotek och tillgänglighet på bibliotek, böcker i alla former, kulturskatter, filialer, bokbussar, nytänkande, handledning, litteraturens lockelse och betydelse, bibliotekssystem, riktlinjer, etik, bibliotekariens förändrade roll och oerhört mycket mera. Bibliotekspersonal är ett förändringsbenäget skrå med många strängar på sina lyror, kan vi konstatera.

Vi diskuterade kring återkommande ämnen, vilka är lätta att hitta. Exempelvis e-böcker har varit aktuella länge och Ellinor minns de läsplattor som fanns enkom för att läsa e-böcker. Det var diskussion om hur detta skulle ändra bibliotekens roll. Redan i andra numret 2003 berättas om ett seminarium om e-boken. Och sedan dess har e-boken med dess möjligheter och begränsningar funnits med i många nummer.

Tillgänglig digitalt

Bibban kan läsas på våra webbsidor, varje nummer finns tillgängligt. Utöver

Chefredaktörer

2013–2023

2013 Ellinor Hjerpe

2014 Mikaela Byskata-Ahlskog (nr 1), Monica Borg-Sunabacka (nr 2), Lisa Nylund (nr 3)

2015 Lisa Nylund

2016 Malin Hollmén

2017–2019 Pamela Friström

2020–2/2021 Pia Vuorio

3/2021–2023 Sandra Herrmans

att varje tidning kan läsas digitalt publiceras även aktuella artiklar från varje nummer. Redan på *Info-bladets* senare tid publicerades numren på webbplatsen biblioteken.fi och idag finns alla nummer inskannade tack vare Ellinors insats.

Sammanfattning – eller inledning

Rubriken är såsom biblioteksvärlden, fylld av paradoxer. Men den konkluderar väl hur jag känner nu, vi kunde ägna ett helt nummer åt att mer rättvist beskriva vår medlemstidning och även det skulle vara otillräckligt. Ta nu tillfället i akt kära biblioteksvänner – försjunk i gamla nummer av *Bibban*, låt er uppslukas, fångas och inspireras! Perfekt till julens läsning, kanske varannan *Bibban* – för böcker vill vi ju inte vara utan!

Gun Vestman

Läs mer:

Wikström, U. (2013). Från *Info-blad* till *Bibban*: Ulrika bläddrar i medlemstidningen och minns. s. 25–28. Jubileumsnumret av *Bibban* 2013

Röster om Bibban

Susanne Ahlroth

Vad betyder *Bibban*? För dig? För biblioteken? För samhället?

För mig är *Bibban* en bra utsiktspunkt till biblioteken i Svenskfinland. Roligt och nyttigt att läsa vad som händer på biblioteken.

För biblioteken är det säkert bra att se mångfalden i verksamheten och få idéer av det andra har gjort. Olika teman kan också ge möjlighet att fördjupa sig om man är intresserad av just det temat, om inte, kanske man hittar något intressant ändå.

För samhället kan jag tänka mig att andra organisationer inom bildningen kan ha intresse av att följa vad som händer på biblioteken. *Bibban* är också en bra påminnelse om att det finns en livlig biblioteksverksamhet på svenska i Finland – kanske också för nordiska läsare?

Hur tänker du kring din kolumn i *Bibban*?

För mig har kolumnerna varit ett språkrör där jag kunnat lyfta fram sådant som gäller bibliotek och biblioteksutveckling i Finland och till en del i övriga Norden och på ett lite friare och kanske personligare sätt än annars. Trots att deadline varje gång kommer lika plötsligt, har texterna varit ett nöje att skriva och formulera.

Finns det något speciellt om *Bibban* du vill lyfta fram?

För mig som jobbar med allmänna bibliotek är det intressant att ibland också läsa artiklar om vetenskapliga bibliotek. Under de år jag varit medlem i föreningen och läst *Bibban* har den förändrats mycket mot ett mera mångsidigt innehåll. Den är också bra redigerad och ombruten. En trevlig sak är också att biblioteksanställda och medlemmar bidrar med texter, det ger innehållet en regional och lokal anknytning.

Heidi Jylhä

Bibbans ombrytare sedan 2016

I samband med att du började göra layout för *Bibban* fick du i uppdrag att göra ny logo för föreningen. Är det något speciellt du inspirerades av? Finns det något om *Bibban* du vill lyfta fram?

De fem trianglarna var en grafisk detalj i *Bibbans* nya layout. De gav tonen för tidningens färgskala och öppnade för ett lekfullt och kontrastrikt uttryck. När styrelsen bad mig göra ett förslag på ny logotyp var de inledande förslagen inte helt tilltalande, men både styrelsen och jag själv hade börjat fundera på om inte de färgglada trianglarna skulle göra sig bra som logotyp. Sagt och gjort, med ett modernt och avskalat typsnitt för namnet fick föreningen sin kännsrika logotyp.

Under ombrytningen av tidningen bollar jag ofta olika idéer med chefredaktören, i mån av tid och möjlighet, och olika redaktörer har satt sin personliga prägel på tidningen. Jag har haft glädjen att jobba med **Malin Hollmén, Pamela Friström, Pia Vuorio** och **Sandra Herrmans** genom åren, därtill de många styrelsemedlemmarna som varit engagerade i tidningen.

Att få ombryta *Bibban* är både roligt och givande på många plan. Jag har en lång och varm relation till biblioteket och läsande (både mor och farmor var bibliotekarier, så biblioteket var en självklar, värdefull plats i barndomen) och att få "tjuvläsa" nyheter och diskussioner om branschen medan jag ombryter breddar min egen syn på samhällsutvecklingen.

Bibliotekspedagog och författare

– en perfekt kombination

Julia Wickholm kombinerar författarskap och arbete som bibliotekspedagog i Esbo.

ESBO FINNS fem svenskspråkiga bibliotekspedagoger. Författaren **Julia Wickholm** är en av dem.

Hur hamnade du i biblioteksbranschen?

– Av en slump. Jag har aldrig studerat något som har med bibliotek att göra, knappt litteratur. Jag har en kandidatexamen i genusvetenskap från Lunds universitet, och innan det studerade jag teater.

Efter studierna i genusvetenskap i Lund återvände Wickholm till Finland. Hon funderade på vad hon skulle göra härnäst. Hon ville stanna kvar i Helsingfors, och valde att börja studera till socionom.

– Det var inte helt för mig, men jag fortsatte ändå och tänkte att jag åtminstone kommer att få jobb med den examen.

Men något jobb som socionom blev det inte. Genom sin syster, som är bibliotekarie, fick hon upp ögonen för biblioteket som arbetsplats. Under studierna sommarjobbade hon på biblioteket i Sibbo – och det var bara början.

Lite studietrött skickade Wickholm spontant in en ansökan till ett jobb som bibliotekspedagog vid biblioteket i Iso Omena, och fick – till sin förvåning – jobbet. Där blev hon kvar i fem år, och jobbar idag vid biblioteket i köpcentret Entresse.

Barn, bokprat och läsdagar

Bibliotekspedagogen Wickholm jobbar mot bibliotekets yngsta låntagare, och hon tar hand om besökare från små-

barnsåldern till högstadiel elever – allt från sagostunder till bokprat står på dagsprogrammet.

– Min vardag är ombytlig. På förmiddagarna tar jag ofta emot grupper. På eftermiddagarna har jag möten och sköter om bokningar, och så har jag en kvällstur i veckan då jag jobbar på barnavdelningen.

I arbetet ingår även läsdagar där Wickholm får möjlighet att bekanta sig med ny barn- och ungdomslitteratur.

Skolsamarbeten utgör en stor och viktig del av bibliotekspedagogernas arbete. Vid biblioteken i Esbo finns olika koncept utarbetade för olika årskurser, däribland:

– *Välkomna till bibban!* ordnas för årskurs ett, då de får sina första egna bibliotekskort. För femmorna ordnas en workshop som vi kallar *Hur ser boken ut?* Där får de själva skapa en bokpärm. För sexorna ordnas bokprat om klassiker.

Har ni flitiga unga låntagare i Esbo?

– Ja, det tycker jag, speciellt barnen. Från sjuan uppåt finns det många som tycker om att läsa, men som sällan skyltar med det. De kommer hellre efter skolan och lånar och det är jättesynd – att läsning fortfarande ses som något som icke-önskvärt eller impopulärt.

Wickholm har tidigare deltagit som bokpratere i Bokkarusellen. Senast handlade det om kapitelböcker med tema spänning och skräck. I Esbo är Nattkorpen-böckerna, **Ingelin Angerborns** och **Kristina Ohlssons** böcker populära låneböcker inom den genren.

– Om jag får välja är spänning

och skräck min favoritgenre när det kommer till kapitelböcker, men min absoluta favoritgenre är bilderböcker.

Att skriva ungdomsböcker – ingen självklarhet

Wickholm hade redan börjat skriva på sin första bok då hon fick jobb på biblioteket i Esbo. Hon hade skrivit en del på sitt manus och hade kontakt med ett förlag. Men att det skulle bli en ungdomsbok var ingen självklarhet.

– Det kunde lika väl ha blivit en roman för vuxna men berättelsen avgjorde att det blev en ungdomsbok.

Julia Wickholm debuterade år 2019 med boken *Olivia för alltid*, och hon har i år gett ut sin andra ungdomsbok *Kom hit*.

Idén till den första boken fick hon sex år innan den kom ut, och genom en tredjeplats i Arvid Mörne-tävlingen år 2015 fick hon in en fot hos Förlaget.

Vad utmärker en ungdomsbok?

– Åldern på karaktärerna förstås, ungdomar vill helst läsa om personer som är i samma ålder eller lite äldre än dem själva. Ungdomsböcker utspelar sig också jättemycket i nuet. Oavsett om handlingen utspelar sig i nutid eller på stenåldern behandlas samma känslor som ungdomar har idag.

Båda dina böcker har lite queera förtecken – har din tanke varit att skriva böcker som platsar i ”regnbåghyllan”?

– Nej, det bara blev så. Det är viktigt med representation, men det måste ske någorlunda naturligt. I *Olivia för alltid* tycker jag det känns lite framtvingat, jag skulle skriva på ett annat sätt idag, förklarar Wickholm.

I *Kom hit* är det två kvinnor med en ålderskillnad på sju år som blir kära i varandra. Wickholm bollade med

Julia Wickholm tillbringar för tillfället sina dagar på biblioteket, men vid årsskiftet tar hon tjänstledigt för att ägna sig åt skrivandet på heltid.

tanken att huvudkaraktären Liv skulle ha varit en kille i stället, men insåg att hon inte vet om hon klarar av att skriva om killar som blir kära.

Idag är mycket av ungdomslitteraturen icke-normativ. Den handlar ofta om andra familjekonstellationer än kärnfamiljer, och Wickholm exemplifierar med böcker där huvudkaraktären har en död mamma och/eller bara bor hos sin pappa, eller med två mammor.

En ungdomsroman och en vuxenroman

Julia Wickholm beskriver sig inte som någon disciplinerad skribent och är nästan själv förvånad över att det kom ut en andra bok bara fyra år efter den första.

När hon jobbar heltid är det svårt att hitta tiden att sätta sig ner och skriva långa episoder, men när inspirationen slagit till har det hänt att hon skrivit ner långa stycken i anteckningarna i mobiltelefonen.

– Jag har skrivit mer när jag har fått stipendier, och från januari kommer jag igen att ta tjänstledigt för att skriva.

Att kombinera författarskap och biblioteksjobb tycker Wickholm fungerar väldigt bra, och hon är glad över att ha möjligheten att kunna ta tjänstledigt från jobbet som bibliotekspedagog.

Vad jobbar du på just nu?

– Tanken är att jag ska komma ut med en ungdomsroman och en vuxenroman. Vi får se vilken som kommer först.

Var skriver du helst?

– Jag kan skriva hemma, men det brukar funka bättre om jag sätter mig på något café eller på biblioteket. När jag var på skrivkurs med **Hannele Mikaela Taivassalo** och **Johanna Holmström** och befann mig i ett skrivande rum så flöt också skrivandet på bra.

Sandra Herrmans

Julia Wickholm

Ålder: 36 år

Bor i: Helsingfors

Jobbar som: bibliotekspedagog i Esbo

Fritidsintressen: körsång och stickning

Boktips:

Yani av **Nora Khalil** – en ungdomsbok som jag kan rekommendera för alla.

Systrarna av **Jonas Hassen Khemiri** – en bok som jag ser så mycket fram emot att läsa själv.

FSBF de tio senaste åren

År 2013 firade Finlands svenska biblioteksförning sitt 75-årsjubileum med en jubileumskonferens och ett specialnummer av *Bibban* om föreningens historia. Denna artikel ger en översikt över det som hänt inom föreningen under de följande tio åren, 2014-2023, fram till 85-årsjubileet i Vasa. Under hela denna tid har föreningen fortsatt sin viktiga uppgift att bevaka och främja biblioteksverksamhet och gemenskap bland biblioteksanställda på svenska i Finland.

Uttalanden, kampanjer och publikationer

FSBF har genom uttalanden, brev och insändare om bibliotekens betydelse på många sätt påverkat och bevakat biblioteksverksamheten, speciellt den svenskspråkiga biblioteksverksamheten i Finland. Föreningen har uttalat sig om Depåbibliotekets införlivande med Nationalbiblioteket, valet av värdland för IFLA-konferenser, IFLA:s organisationsstruktur, nedskärningar i kulturbudgeten, stängning av biblioteken på grund av COVID-19, Rysslands invasion av Ukraina och kultursektorns framtid.

Föreningen har deltagit i att ordna och bekosta olika kampanjer och rapporter, ofta i samarbete med de andra finländska biblioteksförningar, men även med andra instanser. Till exempel åren 2014 och 2015 genomfördes läskampanjen *Surfa på bokvägen* i samarbete med FIBUL rf, författare och illustratörer av barn- och ungdomslitteratur i Svenskfinland.

År 2015 var det riksdagsval och föreningen uppmärksammade detta genom att i *Bibban* ställa en rad aktuella biblioteksfrågor till ett antal riksdagskandidater. Föreningen arrangerade också en valdebatt med bibliotek som tema på Kulturkontakt Nord i Helsing-

fors. Sex partier var representerade under debatten. Under kommunalvalet 2017 deltog föreningen i kampanjen *För biblioteket!* som arrangerades av samarbetsnätverket Minerva. Inför följande kommunalval förde föreningen tillsammans med Finlands biblioteksförning bibliotekens talan genom ett virtuellt quiz: *Viktigast med biblioteket*.

År 2015 tillsattes en arbetsgrupp med uppgift att göra upp ett förslag till ny bibliotekslag. Föreningens dåvarande ordförande **Christian Nelson** representerade föreningen i den här arbetsgruppen och 2016 gav föreningen ett utlåtande om regeringens proposition om den nya bibliotekslagen.

År 2017 lät Finlands biblioteksförning i samarbete med FSBF göra utredningen *Bibliotekens ekonomiska effekter*. Utredningen publicerades på svenska och finska. Rapporten lyfte bland annat fram att biblioteken med små medel kan förebygga utslagning.

År 2019 deltog föreningen i genomförandet av en enkät bland biblioteksanställda beställd av Minerva. Enkäten visade bland annat att de flesta var mycket nöjda med sitt arbete, men många var oroliga för bibliotekens

framtid. Samma år tog föreningen tillsammans med Regionförvaltningsverket initiativ till en utredning om utbildning och rekrytering på svenska i Finland. Utredningen *Det breda uppdraget – Utbildning, rekrytering och arbete för allmänna bibliotek på svenska i Finland* finansierades av Svenska kulturfonden och skrevs av informatiker **Maria Grundvall**. Som en följd av utredningen lanserade föreningen år 2022 webbsidan Biblioteksutbildning.fi.

Föreningen har tillsammans med Finlands biblioteksförning också lobbats för det riksomfattande e-biblioteket.

Från årskonferens till Finlands svenska biblioteksdagar

Ett av de viktigaste inslagen i föreningens verksamhet är och förblir årskonferenserna, som år 2016 bytte namn till Finlands svenska biblioteksdagar. Biblioteksdagarna ordnas traditionellt under två dagars tid, vartannat år i Österbotten och vartannat år i södra Finland och har olika teman.

Årskonferensen år 2014 i Åbo arrangerades med ett annorlunda koncept än vanligt. Det skedde i samarbete med Regionförvaltningsverket, som

FSBF är med på bokmässan i Helsingfors och presenterar *Bibban*. Biblioteksdagarna år 2021 ordnades på distans.

arrangerade en nationell biblioteksdag och följande dag hölls föreningens konferensdag. Tidigare hölls årskonferensen på hösten men från och med 2018 då Finlands svenska biblioteks dagar ordnades på Nordisk kulturkontakt i Helsingfors i maj, har biblioteksdagarna hållits på våren. År 2019 var biblioteksdagarna speciella så till vida att de var utspridda på flera orter: Larsmo, Jakobstad, Nykarleby och Pedersöre.

Coronapandemin inverkar på för- eningsarbetet på flera sätt och den synligaste konsekvensen var att biblio- teksdagarna inte kunde hållas i vanlig ordning. År 2020 arrangerades i stället i samarbete med Nordisk kulturkon- takt ett webinarium på hösten. Under pandemin arrangerade föreningen också virtuella kaffepauser via Zoom, i vilka ca 4–20 medlemmar deltog per gång. År 2021 måste biblioteksdagar- na fortfarande hållas på distans och sändes från det nya bibliotekshuset Fyyri i Kyrkslätt. I efterdyningarna av pandemin år 2022 hölls biblioteksda- garna endast en dag och fortfarande online.

Först 2023 kunde vi träffas fullt ut igen på jubileumsbiblioteksdagarna i Vasa, med ett rekordantal deltagare, över 100 personer! Nära det antalet

kommer bara jubileumskonferensen i Jakobstad 2013 som hade 87 deltaga- re. I övrigt har deltagarantalet under 10-årsperioden oftast varit kring 60 personer.

Fram till 2017 hade föreningen se- parata vårmöten. I samband med dessa ordnades också program. År 2017 ordnades till exempel en medlemsresa till Mariehamns litteraturdagar.

Stadgarna förnyas

År 2013 leddes föreningen av ordför- ande Christian Nelson och en styrelse bestående av tre representanter för Österbotten och tre representanter för södra Finland samt suppleanter för var och en av dessa. Styrelsen var delad i en sektion för Österbotten och en sektion för Södra Finland, där även suppleanterna var aktiva medlemmar, enligt modellen från föreningens grundande.

Föreningen hade dessutom en histo- rikgrupp som ansvarade för samman- ställningen av jubileumsnumret av *Bibban* och tre utskott som verkade inom föreningen: Internationella ut- skottet, PR-utskottet och IT-utskottet. Dessa utskott avskaffades år 2016. Ett utbildnings- och fortbildningsutskott bildades år 2014. År 2016 omvandlades utskottet till en arbetsgrupp utanför >>

Årskonferensen / Finlands svenska biblioteksdagar

2023 Vasa: Digital nutid via histori- ens vingslag

2022 Digitalt (Helsingfors): Projekt och samarbeten

2021 Digitalt (Kyrkslätt): Det mångfasetterade biblioteket

2020 Digitalt (Helsingfors): Bib- liotek är för alla (webbinarium i stället för konferens)

2019 Larsmo, Jakobstad, Nykar- leby och Pedersöre: Bemötande och handledning "Rååkas, språåkas å läär i laag"

2018 Helsingfors: Biblioteks- och servicedesign

2017 Närpes: Samarbete – Tillsam- mans

2016 Raseborg: Yrkesroller på bibliotek

2015 Kronoby: Pappersbokens liv

2014 Åbo: Mera år i ditt liv – mera liv i dina år... satsa på seniorer

2013 Jakobstad: Fakta-Fiktion- Framtid

» föreningen, under ledning av **Susanne Ahlroth** på RFV. År 2014 tillsatte föreningens styrelse ett katalogiseringsutskott, som arbetade med att över-sätta metadataordlistan, en lista med termer och begrepp för att beskriva material. Utskottet bytte år 2018 namn till expertnätverket för katalogisering och avskaffades följande år.

År 2017 arbetade föreningens styrelse under ledning av ordförande **Karolina Zilliacus** med en ny stadga för föreningen och en strategi för åren 2017–2022 (som uppdareades år 2022 för att gälla även åren 2023–2027). Den nya stadgan godkändes på höstmötet 2017. Ändringarna i stadgan innebar att sektionerna slopades, i stället skulle styrelsen bestå av 8–10 personer som alla är ordinarie medlemmar. Ändringen innebar också att föreningen nu håller enbart ett årsmöte per år, i stället för att som tidigare hålla både ett vår- och ett höstmöte. Årsmötet hålls mellan januari och juni i samband med Finlands svenska biblioteks dagar. Med dessa ändringar ville man få till stånd en mer lätthanterlig förening med mindre byråkrati.

Inför årskonferenserna anställdes tidigare en konferenssekreterare för att sköta praktiska uppgifter i samband med konferensen, men det hade länge

funnits ett behov av ytterligare arbetskraft. År 2020 fick föreningen äntligen möjlighet att anställa en verksamhetsledare på deltid. För uppgiften valdes **Azra Arnautovic**, som fortsatte som verksamhetsledare år 2021. År 2022 ändrades titeln till verksamhetskoordinator och uppgiften sköttes av **Lotta Westerlund** och från början av 2023 är det **Michelle Mattfolk** som innehar uppgiften.

Coronapandemin påverkade styrelsearbetet på så sätt att alla möten måste hållas digitalt. Efter pandemin har styrelsen fortsatt att hålla de flesta möten digitalt, vilket är praktiskt med tanke på att medlemmarna är utspridda över hela Svenskfinland. Att mötena hålls digitalt innebär att vi har flera men kortare möten än tidigare. Två styrelsemöten i året hålls ändå som fysiska heldagsmöten, eftersom det också är värdefullt att träffas.

Föreningen har också många medlemmar som är anställda på högskolebibliotek. År 2022 startade föreningen därför ett expertnätverk för anställda på högskolebibliotek. Syftet med nätverket är att skapa en mötesplats för att diskutera teman som gäller högskolebibliotek och stärka samarbetet mellan högskolebiblioteken. Träffarna är öppna för alla intresserade.

Verksamheten skulle inte vara möjlig utan styrelsens stora arbetsinsats och ekonomiska bidrag från olika fonder. De största bidragsgivarna har varit Undervisnings- och kulturministeriet och Svenska kulturfonden. Föreningen har fått bidrag också från diverse andra fonder, som Konstsamfundet, Svenska folkskolans vänner, Harry Schaumans stiftelse, Gesellius stiftelse och Thuring's stiftelse. År 2018 fick föreningen motta Finlands svenska författareförenings Mikael Lybecks pris på 5000 euro.

Information och marknadsföring

Föreningens främsta informationskanal är medlemstidningen Bibban. Bibban har under hela tioårsperioden regelbundet utkommit med tre nummer per år. År 2016 fick tidningen en ny layout och design gjord av **Heidi Jylhä**, Solid Media. Heidi Jylhä gjorde samma år också en ny logo och grafisk profil för föreningen. Tidigare sköttes chefredaktörsuppgiften av olika styrelsemedlemmar, men år 2017 anställdes som ett led i satsningen på Bibban en frilansjournalist, **Pamela Friström** som chefredaktör. Friström efterträddes av **Pia Vuorio** och **Sandra Herrmans** tog över chefredaktörskapet i oktober 2021.

Föreningens webbsidor fanns tidigare under Biblioteken.fi. År 2018 fick föreningen en helt egen webbplats då den nuvarande webbplatsen på www.fsbfi.fi byggdes upp. Under 2021 fick FSBF ett bidrag på 8000 € från Svenska folkskolans vänner för att bygga upp en separat webbplats med information om den svenskspråkiga biblioteksutbildningen i Finland. Webbplatsen www.biblioteksutbildning.fi publicerades år 2022.

År 2013 tog föreningen klivet ut på de sociala medierna då FSBF:s Facebooksida grundades. På Instagram och Twitter har föreningen funnits sedan 2016 och år 2020 började föreningen skicka ut månatliga nyhetsbrev till

Styrelsens träff Tammerfors år 2016.

Årets biblioteksbok år 2017 - Hanna Lundströms och Maija Hurmes *Rassel prassel puss*.

medlemmarna för att informera om och marknadsföra föreningens verksamhet.

Under 2021 gjorde föreningen ett botten för en marknadsföringsplan, som kan användas och distribueras bland de svensk- och tvåspråkiga biblioteken.

Nationellt och internationellt samarbete

På det nationella planet har föreningen samarbetat med Suomen kirjasto-seura – Finlands biblioteksförening, De vetenskapliga bibliotekens samfund och Minerva, ett samarbetsorgan för de biblioteksfackliga organisationerna och biblioteksföreningarna. Samarbetet har främst handlat om intressebevakning av olika slag. Föreningen är också medlem i Förbundsarenan och har deltagit i deras verksamhet.

På det nordiska planet har representanter för föreningen några gånger deltagit i Svensk biblioteksförnings biblioteks dagar och de nordiska biblioteksförningarnas årliga möten.

Föreningen är medlem i de internationella biblioteksorganisationerna EBLIDA och IFLA. År 2014 deltog föreningens ordförande Christian Nelson i EBLIDA-NAPLE konferensen. Där knöt han kontakter med Cyperns biblioteks-förening vilket resulterade i att han inbjöds att föreläsa vid den cypriotiska föreningens konferens i Lefkosia om innovationer på allmänna bibliotek. Samma år ordnade föreningen också en medlemsresa till IFLA-konferensen i Lyon. I resan deltog sex personer. Föreningen har också varit representerad på IFLA-konferensen i Ohio 2016 och i Wrocław i Polen 2017. År 2023 deltog föreningens ordförande **Anna-Maria Malm** och verksamhetskoordinator Michelle Mattfolk i IFLA-konferensen i Rotterdam.

Anna-Maria Malm

Priser

Vid jubileumsårskonferensen i Jakobstad år 2013 delades för första gången utmärkelserna **Årets biblioteksgärning** samt **Årets biblioteksbok** ut. Efter det har Årets biblioteksgärning delats ut vartannat år och Årets biblioteks-bok vartannat år. Motiveringarna kan du läsa på FSBF:s webbplats www.fsbf.fi.

Årets biblioteksbok 2023

Malin Klingenberg och Margareta Sandins börja läsa-serie

Årets biblioteksgärning 2022

Åsa Lundberg bibliotekarie vid Brändö kommunbibliotek, Åland

Årets biblioteksbok 2021

Marcus Rosenlund *Mot Stjärnorna - Strövtåg i universum*

Årets biblioteksgärning 2020

Lena Sågfors, bibliotekspedagog på Kronoby kommunbibliotek och anställd vid Erte

Årets biblioteksbok 2019

Zool-serien av Kaj Korkea-aho och Ted Forsström

Årets biblioteksgärning 2018

Åbo Akademis bibliotek

Årets biblioteksbok 2017

Hanna Lundströms poesibok *Rassel prassel puss* med illustrationer av Maija Hurme

Årets biblioteksgärning 2016

Päivi Jokitalo, frilansande bibliotekarie

Årets biblioteksbok 2015

Merete Mazzarella *Själens nattsida*, hedersomnämning till Marianne Alopaeus roman *Mörkrets kärna* (1965)

Årets biblioteksgärning 2014

Vasa stadsbibliotek-landskapsbibliotek för läskampanjen Bibliotekspasset

Årets biblioteksbok 2013

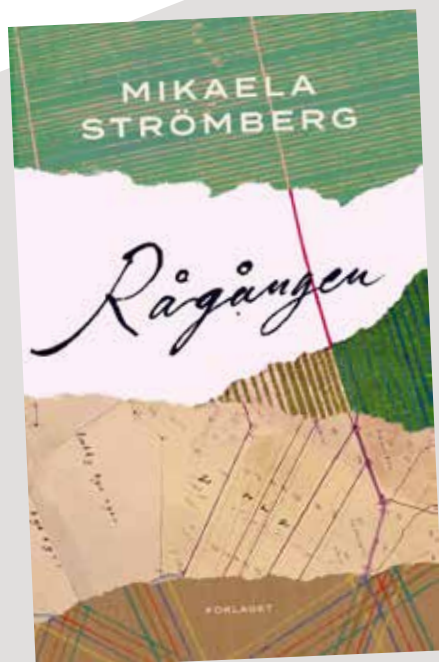
Dunderlunds bästa bokstav, text Åsa Lind, bild Sara Lundberg

Årets biblioteksgärning 2013

Sibbo kommunbibliotek

Bokrecensioner

Om en lantmätare och folk i en by – ett verk med verkshöjd

Rågängen

Mikaela Strömberg (2023)

Roman, Förlaget
Omslag: Sanna Mander

UNDER DEN SENASTE tiden har jag allt oftare börjat stöta på ordet “verkshöjd”. I samband med debatten om litteratur och kvalitet som förts under hösten i *Hufvudstadsbladet* lyfter **Ylva Perera** upp att just **Mikaela Strömbergs** roman *Rågängen* har “verkshöjd”. Boken jämförs med **Axel Åhmans** nyutgivna roman *Eldsjäl*. Perera ger båda goda omdömen men menar att *Rågängen* har mera “verkshöjd”.

Jaha. Jag har läst *Eldsjäl*, njutit av språket och historien om Daniel med en klart framsnidad intrig. Jag börjar så läsa *Rågängen* på jakt efter detta med “verkshöjd”. Det borde handla om konstnärlig originalitet. Om jag förstår begreppet rätt.

Rågängens omslag består av lantmätarhandskrivna skifteskartor från långt tillbaka. Det inledande, korta kapitlet “INTRO” ger egentligen alla bokens ingredienser: en avfolkad landsbygd, en lantmäteriförrättning, en särling som hittas död i sumpmarken och lantmätaren Git.

Gits farfar var dansk och kom till Finland för att arbeta inom mejerinäringen. Hans son, Gits far fortsatte i samma spår. Git har faktiskt bott sina första år på mejeriet i byn Starrängarna.

Nu är Git i femtioårsåldern och lever radhusliv i Esbo med sin ingenjörsmän. Inga gemensamma barn men annars ett redigt liv. När hon lämnar sin lantmäteritjänst för att bli vd för Brödraförbundet tar det rediga livet en rejäl sväng: mitt i allt krockar hon i toalettdörren med den hon ersatt – Esco Lillund (namnet!). Ofrivilligt handgemäng med blesyrer. Rättegång väntar. Git erbjuds en längre ledighet. Rättegången låter vänta på sig.

Men Git nedslås “ikke” – med danskt lugn och sin saklighet – köper hon sig ett “ruckel” i byn Starrängarna. Ett renoveringsprojekt inleds med hjälpande hand av den återvändande bondsonen Bernt. Lastbilar anländer med “tavara”. Tillstånd skaffas.

Här tar nog romanen sin höjd, sin “verkshöjd”. Samtidigt som rucklet förvandlas till ett dansk annex (“Hyggebo”) berättas med en allvetande röst (Bernts?) om livet i bygden och särskilt vad som hänt de senaste årtiondena på gårdarna Riäkern och Kungsgårdens. På Kungsgården satsade värdparet stort och det gick bra med mjölkautomation. Dit kom den vackra, starka Leila från norra Finland för att arbeta.

Det kunde ha blivit vem som helst men hon ville “ha de där smala armar runt sig”. Sen gick det som det gick ... Till sist är bara den gamla ensamma bonden Riäkern, som kör med sin häst genom byn, kvar på sin gård. Husbondfolket på Kungsgården anas mest som skuggor.

Här handlar om Östnyland. Språket är på kornet. En kort beskrivning målar upp scener. Eller inte. Läsaren får ofta tänka själv: “Jag minns int vilken dag jag senast såg honom” eller “int blev hon gammal heller”.

Historien är ömsom sorglig, ömsom realistisk. Ofta filmisk med scener och årtider som målas fram. En avfolkad bygd någonstans. Gits misshandel och rättegång kan sägas lätta upp intrigen. På ett absurt vis. Så det kan bli ...

Berättargreppet är ofta kollektivets funderingar och röster. Men författaren bryter också in, för samtal med eller kommentarer till läsaren. Med några(s) få ord eller till och med tystnad om livet över tid i bygden får historien djup, bredd och höjd. Detta är “verkshöjd”.

Finurligt om skällande Stella i godnattsaga

TITELN *Snälla Stella, sluta skälla!* är finurligt inbjudande med fokus på hunden Stella. Titeln är också lätt att minnas med sina rim, både slutrim och bokstavsrim. Omslaget visar en hund under ett grönt täcke. Här ska det sovas!

Det är hunden Stella som driver handlingen framåt. Pappan ska läsa godnattsaga för sitt barn men hunden hör hela tiden ljud. Öronen på hel-spänn. Än är det någon som kommer, andra gånger en humla eller bilar som surrar, brummar. Olika ljud får hela historier att växa inne i hundens huvud.

Bilderna är inramande på ena sidan och med text på den andra. Ibland är bilden i större format lagt över hela uppslaget. Texten i svart får ofta utrymme runt sig, ibland mot vit bakgrund. Texten är oftast ganska liten och rim ingår. När Stella hör något är texten ofta stor, större med stora bokstäver. Olika former av upprepningar och samband finns. I till exempel en sekvens när Stella tror sig höra ekorrar i köket är just de ritade överallt i köket och över hela uppslaget.

Dörrar spelar roll när Stella skäller bakom dem för att få veta vad som försiggår på andra sidan. Det här greppet väcker läsaren, lyssnarens intresse för vad som ska hända härnäst. Stellas kroppsspråk uttrycker många känslor: ilska, nyfikenhet, förvåning. Även pappan och barnets ansiktsuttryck och kroppar ändras efter ljuden och Stellas skällande. Pappan börjar liksom Stella leva sig in i nya historier utgående från ljuden. När pappan äntligen lyckats läsa sagan till slut efter alla avbrott är det Stella-hunden i sin tur som har ett ljud som väcker förvåning. Något annat som förvånar är att täcket bytt färg och mönster. Hela miljön blivit mera avskalad blå- och sömnvänlig i annan säng.

Bilderna är tecknade med många detaljer som barn kan fästa uppmärksamheten vid. Färger och texter bildar ofta överensstämmelser. Även om inte texten skulle finnas där, skulle bilderna bära historien långt. Illustratören **Åsa Lucander** har tecknat pappans utseende så att han liknar textförfattaren **Ted Forsström**, något som säkert BUU-klubbstittande barn ser ... finurligt är också att pappan går igen i bilder och detaljer på flera ställen ...

Boken är inte den första av Forsström. Tidigare har han skrivit ungdomsböcker tillsammans med **Kaj Korkea-aho** som han också driver podden *Ted & Kaj* tillsammans med. Däremot är det bokdebut för Lucander som är bosatt i England där hon arbetat med regi och animationer (bland annat för bandet Coldplay).

Snälla Stella, sluta skälla finns redan översatt till finska av **Johannes Ekholm** med titeln *Hissun Kissun, Hilja!*. På gång är översättningar till exempelvis danska, estniska och ungerska.

Boken är nominerad till barn- och ungdomslitteraturpriset Finlandia Junior år 2023. I skrivande stund är det extra spännande: om några timmar utses vinnaren bland sex nominerade verk. Men Finlandiaprisdekorerad eller inte, så kommer *Snälla Stella, sluta skälla* att bli omtyckt av små och stora trötta läsare. Med eller utan hund.

Snälla Stella, sluta skälla!

Ted Forsström (2023)

Förlaget

Illustrationer: Åsa Lucander

Recensent:

Barbara Strand-Blomström

Barbara Strand-Blomström är modersmållärore vid Vörå samgymnasium (idrottsgymnasium). Läser gärna nyutkommen litteratur och klassiker. Läser också gärna om böcker. Långsamt. Bibliotek är oaser och mänsklighetens minne.

Vilgot Strömsholm

Var jobbar du?

Ingå bibliotek, började i början av 2023. Jobbade tidigare här som funktionär på visstid i flera repriser 2019-2021, inklusive den där ena riktigt konstiga våren.

Hur ser dina arbetsdagar ut?

Jag jobbar i första hand med program och boksamlingen, i andra hand vid disken. Service för skolor och dagisar går före det mesta andra, så vissa dagar går ut på framför allt bokprat, sagostunder och att packa bokpaket. Andra dagar kan jag jobba med barn- och ungdomssamlingarna, där jag gör merparten av allting från inköp till avskrivning. I allmänhet ser arbetsbilden ut som den brukar på små bibliotek: viss specialisering finns, men när vi är fem personer gör alla lite av allting. Detta tycker jag faktiskt om, man får använda hela sin förmåga!

Precis som i många bibliotek är vi lite för få anställda. Hit hör också att vi ofta måste sköta kommunens växel, vilket inte är optimalt. Men vi har en utmärkt arbetsgemenskap!

Hur hittade du till biblioteksbranschen?

Jag studerade (och studerar!) sociologi som huvudämne, och det som då hette informationsförvaltning erbjöds som biämne vid samma fakultet. Trots att jag var mycket ung, så förstod jag att ta ett matnyttigt biämne som komplement till den diffusa sociologin. Efter vissa svårigheter började jag år 2019 hitta biblioteksjobb mera regelbundet. Det har visat sig att jag är ungefär lika bra på att vara barnbibliotekarie och tidningsutdelare, men märkbart sämre som grönsaksförsäljare. Med andra ord har jag hittat rätt!

Vad är det bästa med att jobba på bibliotek?

Delad första plats mellan människomöten och bokströmmen. Människo-

möten kan vara både när man får hitta riktigt rätt bok åt en medborgare, eller när någon lever in sig i ett uppträdande. Bokströmmen är alla böcker som passerar revy när man jobbar i biblioteket: att läsa böcker är också bra, men att bara utsättas för förbipasserande böcker i kubik och kvadrat ger upphov till en speciell slags osmotisk bildning.

Varför blev du just barnbibliotekarie?

Jag hade tidigare vikarierat en barnbibliotekarie, men ärligt talat tog jag första bästa fasta tjänst jag kunde få. Nu trivs jag riktigt bra, och jobbar på att bli mer barnslig hela tiden.

Har du något speciellt kundmöte som du vill dela med dig av?

Jag höll en gång en sagostund med *Hjärtat som ingen ville ha* av **Maria Gripe** och **Hans Arnold**. När hjärtat plötsligt genomborrades av en spik reagerade en flicka genom att förskräckt spärra upp ögonen, sätta händerna på kinderna och andas in skarpt i en enda snabb rörelse. Jag var riktigt nöjd, och

det började sedan gå bättre för hjärtat också!

Fem snabba

– Deckare eller roman

Roman. Statsrådet-serien är de enda vuxendeckarna som jag läst, såvitt jag minns.

– Skönlitteratur eller facklitteratur

Jag tvingar mig själv att välja och säger facklitteratur! Det finns så otroligt fina fackböcker nuförtiden.

– Ljudböcker eller e-böcker

Ljudböcker är jättebra att ha när man kör mycket.

– Sträckläsa eller läsa lite åt gången

Allra helst spänner jag fast mig i sträckläsarbänken tills många timmar gått. Men vardagen dikterar annat.

– Läsa i soffan eller läsa i sängen

Soffan. Det sover oftast en barnbibliotekarie i sängen när jag vill läsa.

Bibliotekssockorna – sticka dina egna med vårt mönster

PÅ FINLANDS SVENSKA biblioteks dagar i maj delade föreningen ut ett stickmönster till de så kallade bibliotekssockorna. Men borde inte alla våra medlemmar kunna få tag på mönstret? Jo, förstås! Nu kan ni hitta det på vår webbplats.

Mönstret på bibliotekssockorna har designats på begäran av Finlands svenska biblioteks förening inför föreningens 85-årsjubileum. Mönstret är inspirerat av föreningens logo och framtaget av **Benita Stenlund**, Knitnita Design.

Är det så att sockor känns oöverkomligt, eller onödigt – kanske ni blir inspirerade att sticka något annat? Använd mönstret som utgångspunkt och var kreativ!! Fatta tag i stickorna och börja på – eller sätt mönstret i händerna på någon som är bevandrad och begestrad i stickandets konst.

Skicka gärna in en bild på din kreation till fsbf@fsbf.fi, så kan vi dela den i våra sociala medier.

Webbplatsen biblioteksutbildning.fi fick ett ansiktslyft

Nytt utseende, mer innehåll och en uppdaterad lista över olika utbildningar. Under hösten har webbplatsen biblioteksutbildning.fi förnyats.

HAR DU ALLTID drömt om att jobba på bibliotek eller funderar på vilken utbildning du ska söka in till? Då är webbplatsen biblioteksutbildning.fi rätt ställe. Här finns samlat material om biblioteksutbildningar både i Finland och Norden, och länkar till respektive utbildning. Här kan du också läsa intervjuer med bibliotekarier, få veta mer om hur det är att studera och bekanta dig närmare med de olika yrkestitlarna på ett bibliotek.

Webbplatsen upprätthålls av Finlands svenska biblioteks förening och är ett sätt att försöka locka fler till branschen, men också att öppna upp kring vad biblioteksyrket handlar om och hur vardagen på ett bibliotek kan se ut. Bland personerna som intervju-

ats finns specialbibliotekarie **Hanna Kurtén** på centrumbiblioteket Ode i Helsingfors och **Susanne Ahlroth**, överinspektör på Regionförvaltningsverket och den som ansvarar för den finlandssvenska biblioteksverksamheten på nationell nivå. Här finns även kolumner av bibliotekarier på olika håll i Svenskfinland, beskrivningar av de fyra biblioteksutbildningar som för tillfället finns på svenska i Finland samt länkar till motsvarande utbildningar på finska och i Norden.

Webbplatsen lanserades 2022, som ett svar på branschrapporten Det breda uppdraget som efterlyste mer information om och synlighet för biblioteksbranschen. Projektet förverkligades tack vare bidrag från Svenska folkskolans vänner.

Tanken är att innehållet på webbplatsen ska leva och fyllas på. Har du artikelidéer eller vill du bidra med en kolumn? Ta kontakt med någon av oss i biblioteks föreningens styrelse, vi tar gärna emot mer material.

Ulrika Staffans

Ulrika Staffans blev jätteglad då hon fick veta att hon valts till bibliotekschef i Vörå.

– Jag har alltid varit intresserad av läsning och har ett stort samhällsintresse. Jag känner att jag som bibliotekschef kan arbeta på ett brett plan vilket gör det både roligt och intressant.

ULRIKA HAR ARBETAT som bibliotekschef sedan mars i år. Hon är pol.mag. i grunden och har i vuxen ålder studerat till socionom.

– Det som lockade mig att söka tjänsten är främst kombinationen av offentlig förvaltning och arbetet för en bred målgrupp. Barn och unga är självklart i fokus, men jag håller gärna också fram de grupper i samhället som kanske inte syns och hörs så mycket i vanliga fall.

Ulrika har tidigare arbetat både inom den kommunala och privata sektorn i flera olika branscher. Nu ser hon att de tidigare erfarenheterna är till glädje på den nya posten även i biblioteksvärlden.

Trots glädjen över att ha blivit vald till bibliotekschef så hann även känslan av att “vad ger jag mig riktigt

in på” småningom i kapp Ulrika. Men hon tycker ändå att den första tiden har gått jättebra, till stor del tack vare fina kollegor.

– Jag har väldigt duktiga medarbetare och jag har känt mig så välkommen. I stort har det varit som jag föreställt mig att arbeta på biblioteket, men det händer faktiskt mycket mer bakom disken än man skulle tro.

På biblioteken i Vörå arbetar sex personer plus bibliotekschefen. Personalen fördelas på huvudbiblioteket i Vörå och filialerna i Maxmo och Oravais. Dessutom finns bokbussen som man kan läsa mera om i denna tidning. Förutom den löpande verksamheten är olika typer av evenemang en viktig del av verksamheten i Vörå. Olika tillställningar ordnas i bibliotekets regi, men ibland även i samarbete med föreningar.

– Jag tror att samarbetet med tredje sektorn kommer att öka i framtiden. Vi ordnade nyligen De gamlas vecka i samarbete med kommunens äldreåd och lokala pensionärsföreningar. Projektet inkluderade även förskolorna. Jag upplevde det som givande för alla inblandade.

Den främsta utmaningen inom biblioteksvärlden är enligt Ulrika den allmänna trenden med minskad läsning och läskunnighet, inte minst bland barn och unga.

– Jag känner för egen del att det var tack vare biblioteket som jag blev intresserad av läsning. Vi har en viktig roll i sammanhanget. Jag ser det också som centralt att fånga upp andra målgrupper så att bibliotekets verksamhet blir tillgänglig och bekant för alla.

Höstmörkret sänker sig över Vörå, biblioteket håller öppet flera timmar ännu denna onsdagskväll.

– Det bästa med arbetet här är nog att få träffa alla kunder och känna den trevliga stämningen som vi har i våra bibliotek. Jag ser biblioteket som kommuninvånarnas andra vardagsrum och alla ska känna sig välkomna.

Monica Sandström

Ulrika läser

Vad brukar du själv läsa? Jag läser gärna deckare i tryckt format och lyssnar på feelgood ljudböcker

Vad läser du just nu? Emily Gunnis *Flickan i brevet*

Boktips inför jul- och nyårshelgen? Någon bok av våra österbottiska författare, någon av **Ellinor Kapps** deckare eller **Anders De La Mottes** *Bortbytaren*.

Medlemsresa till bokmässan i Göteborg

FINLANDS SVENSKA biblioteks-förening och Kulturfonden har glädjen att meddela att vi ordnar en medlemsresa till Göteborgs bokmessa hösten 2024. Upplägget för resan motsvarar upplägget för resan som planerades för år 2020 och utlystes i *Bibban* 1/2020.

Deltagarna får inträde till bokmässan, boende inklusive frukost, en middag och en lunch/avslutningsfik avgiftsfritt. Deltagarna

bokar och betalar sina resor till Göteborg själva men får en del av resekostnaderna ersatta.

Under vårvintern öppnas en intresseanmälan där du kan ansöka om att delta! Håll utkik efter anmälan på www.fsbfi och www.kulturfonden.fi. Observera att du måste ha tillstånd av din arbetsgivare att delta i resan redan då du anmäler dig.

Det här får du som medlem i FSBF

- ✔ biblioteksgemenskap och inspiration för ditt arbete inom bibliotekssektorn
- ✔ möjlighet att utveckla dina yrkeskunskaper på fortbildningstillfällen
- ✔ en kanal för att hålla dig ajour med vad som händer inom bibliotekssektorn
- ✔ ingå i ett sammanhang som bevakar biblioteksfrågor och deltar i opinionsbildning
- ✔ delta i Finlands svenska biblioteks dagar till medlemspris och i medlemsresor
- ✔ medlemstidningen *Bibban* 3 gånger per år
- ✔ stöd för att förverkliga idéer som faller inom föreningens verksamhetsområde
- ✔ lära känna kolleger från hela Svenskfinland

Mitt sista nummer

DET HÄR BLIR mitt sista nummer som chefredaktör för *Bibban*. Hösten 2021 tog FSBF:s dåvarande verksamhetskoordinator kontakt med mig angående en intressant jobb möjlighet – skulle du vilja bli chefredaktör för Finlands svenska biblioteks förenings *Bibban*, löd frågan. Utan att riktigt förstå vad jag gett mig in på dök jag upp på mitt första redaktionsmöte.

Jag möttes av grupp entusiastiska personer, *Bibbans* redaktionsråd, som skulle bli mina närmaste samarbetspartners under mina år på *Bibban*. I *Bibbans* redaktionsråd hittar vi idésprutor, fantastiska skribenter och vassa korrekturläsare och jag är så glad att jag fått jobba tillsammans med just er! Och det är er jag kommer sakna allra mest, nu när jag lämnar över stafettpinnen till Monica Sandström.

Gott nytt år på er alla!

Sandra

Finlands svenska biblioteks förening rf.

Styrelsen 2023

Styrelsen nås på fsbf@fsbf.fi

Anna-Maria Malm, ordf.

Planerare

Nationella utvecklingstjänster/

Biblioteken.fi

Helsingfors stadsbibliotek

Lisa Ahlvik

Specialbibliotekarie

Pedersöre kommunbibliotek

Margareta Danielsson

Informationsspecialist

Hankens bibliotek

Henrica Lillsjö

Biblioteksamanuens

Åbo Akademis bibliotek

Monica Sandström

Biblioteksfunktionär | Egenföretagare

Nykarleby stadsbibliotek | Bildström

Sara Söderbacka

Bibliotekarie

Stadsbiblioteket i Kristinestad

Gun Vestman

Informationsspecialist

Tritonia, Vasa universitet

Teresa Westmark

Bibliotekarie med verksamhetsansvar

Mariehamns stadsbibliotek

Anneli Haapaharju

Serviceplanerare

Vasa stadsbibliotek

Mia Karvonen

Läsledare Shared reading

Enare kommun

Janne Nyström

Informatiker

Arcada

Utanför styrelsen

Michelle Mattfolk

Verksamhetskoordinator

fsbf@fsbf.fi

Sandra Herrmans

Chefredaktör

bibban@fsbf.fi

Medlemsavgift

Medlemsavgiften är 25 euro/år

för samtliga medlemmar fr o.m.

1.1.2024 enligt årsmötesbeslut

2023

Adressändringar och medlemsärenden

Adressändringar och andra

medlemsärenden kan med-

delas per e-post på fsbf@fsbf.fi

Save the date

Finlands svenska biblioteksdagar

i Mariehamn 15–17.5.2024

Anmälan öppnar snart
– håll utkik på www.fsbfi.fi

Som medlem får du
rabatterat pris på dagarna!

Årets tema:
Demokrati och gemenskap

Ett axplock av de föreläsare som deltar i biblioteksdagarna:
Michael Björklund, Lars Strannegård,
Karin Erlandsson

Varmt välkommen!